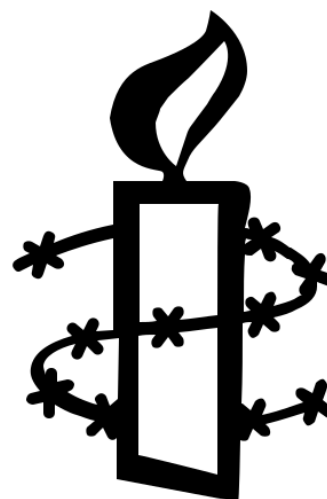

AMNESTY INTERNATIONAL

**VÝROČNÁ SPRÁVA AMNESTY
INTERNATIONAL SLOVENSKO**

ZA ROK 2023

AMNESTY
INTERNATIONAL

© Amnesty International Slovensko 2024

IČO: 30815410

Štefánikova 16

811 04 Bratislava

amnesty@amnesty.sk

www.amnesty.sk

amnesty.sk

Amnesty International je najväčšie ľudskoprávne hnutie, viac ako 10 miliónov ľudí, ktoré bráni ľudské práva po celom svete. Našou víziou je svet, v ktorom sú ľudské práva všetkých ľudí garantované a chránené. Sme nezávislí od vlád, politických ideológií, ekonomických záujmov či náboženstiev. Financujú nás najmä naše členky a členovia, podporovatelia a podporovateľky z celého sveta. Sme hnutím medzinárodnej solidarity, ktoré nehľadá na to, odkiaľ ste alebo kto ste, ale na to, či sú vaše ľudské práva dodržiavané.

© Amnesty International Slovensko 2024

IČO: 30815410

Štefánikova 16

811 04 Bratislava

amnesty@amnesty.sk

www.amnesty.sk

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

1. ÚVOD

Keby sme chceli hovoriť o úspechoch v oblasti ľudských práv, musíme konštatovať, že rok 2023 je dôkazom, že ľudské práva zostávajú na chvoste záujmu slovenskej politickej reprezentácie a mnohokrát aj spoločnosti. V roku 2023 sa Slovensko nestalo štátom pre všetkých, pokračovala diskriminácia a útlak menšín.

Nič to však nezmenilo na našom odhodlaní brániť ľudské práva. V roku 2023 sme už tradične rozdeľovali našu pozornosť a kapacity medzi aktivity zamerané na Slovensko a aktivity regionálneho a globálneho charakteru.

Bránili sme práva LGBTI+ ľudí, práva žien a dievčat, práva Rómov a Rómok, ale aj mnohých ďalších komunít či menšín na Slovensku. Viedli sme kampane za pozitívne zmeny, ale aj za zastavenie reštriktívnych návrhov zákonov. Vzdelávali sme na školách o ľudských právach a s našimi aktivistami a aktivistkami sme organizovali rozličné verejné akcie či podujatia na podporu ľudských práv. Prinášali sme informácie zo sveta o porušovaní ľudských práv a usilovali sa dotlačiť relevantných slovenských aktérov k činom. Nič z toho by sa nepodarilo nebyť podpory tisícok ľudí!

Srdečne ďakujeme všetkým našim členkám a členom, podporovateľom a podporovateľkám, darkyniam a darcom, aktivistom a aktivistkám, partnerským organizáciám, kolektívom, ale aj celému zamestnanectvu Amnesty International Slovensko. V roku 2024 nás čakajú známe aj neznáme výzvy a nástrahy. Strach však nemáme, za spravodlivosť, dôstojnosť, slobodu a rovnosť už bojujeme viac ako 60 rokov a vieme, že spoločne nakoniec dokážeme zvíťaziť.

Magdaléna Musilová, pokladníčka, Správna rada AI Slovensko

PRIDAJTE SA K AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENSKO

Ďakujeme celej našej členskej základni, aktivistkám a aktivistom, stážistom a stážistkám, dobrovoľníctvu a podporovateľstvu za to, že sa rozhodli podporiť činnosť Amnesty International Slovensko, či už aktivisticky, finančne, alebo dobrovoľníckou činnosťou. Vaša podpora nám umožňuje naďalej pokračovať v práci v prospech ľudských práv.

Pridajte sa k nám a bojujte s nami za dodržiavanie ľudských práv. Ak sa nás rozhodnete podporiť finančným darom, môžete to urobiť na www.amnesty.sk/podporte-nas/.

Kontaktovať nás môžete aj na amnesty@amnesty.sk. Váš dar použijeme na výskum, vedenie kampaní a vzdelávanie k ľudským právam, a to v súlade s princípmi zodpovednosti, efektívnosti a transparentnosti.

2. AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je najväčšia ľudskoprávna mimovládna organizácia na svete – celosvetové hnutie viac ako 10 miliónov ľudí z viac než 150 krajín a území sveta usilujúcich sa o dodržiavanie ľudských práv na celom svete.

Veríme v lepší svet, v ktorom sú ľudské práva všetkých ľudí rešpektované a garantované. Preto zisťujeme, zhromažďujeme, overujeme a zverejňujeme informácie a dôkazy o porušovaní ľudských práv.

Vedíme globálne, regionálne či lokálne kampane za pozitívne ľudskoprávne zmeny, organizujeme protesty či akcie, zastávame sa obetí bezprávia a usilujeme sa o dosiahnutie systémových zmien na úrovni štátov a medzinárodného spoločenstva.

Sledujeme konkrétne prípady ľudí, ktorí sú prenasledovaní, nespravodlivo väznení alebo v priamom ohrození života. Naše petície, urgentné akcie či výzvy mnohokrát prispievajú k zlepšeniu ich situácie.

Keď sú ľudské práva porušované, vyvíjame tlak na štáty a súkromné spoločnosti, ktoré sú za to zodpovedné. Mobilizujeme milióny ľudí na celom svete, aby spolu s nami bránili ľuďom, ktorých ľudské práva sú porušované. Prostredníctvom vzdelávania povzbudzujeme ľudí, aby si uplatňovali svoje práva a slobody.

Naše aktivity, výskum, kampane, vzdelávanie k ľudským právam, petície, listy, urgentné akcie a mnoho ďalšieho za viac ako 60 rokov existencie nášho hnutia už priniesli množstvo ľudskoprávných úspechov.

Financujú nás bežní ľudia, naši členovia a členky, podporovatelia a podporovateľky. Vďaka ich podpore sme nezávislí od vlád, politických strán, náboženských skupín a ideológií. Neprijímame finančnú podporu od vlád a uplatňujeme prísne pravidlá na prijímanie darov. Táto nezávislosť nám umožňuje zostať nestrannými pri získavaní údajov o porušovaní ľudských práv už viac ako 60 rokov.

Amnesty International sa riadi pravidlami transparentnosti, zodpovednosti a efektívnosti, ku ktorým sa zaviazali občianske organizácie v Charte zodpovednosti (INGO Accountability Charter).

3. AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENSKO

Vznikli sme v roku 1994 ako hnutie aktivistov a aktivistiek, ale aj profesionálov a profesionálok snažiacich sa naplniť posolstvo Všeobecnej deklarácie ľudských práv všade a pre všetkých ľudí na svete. Formálne fungujeme ako občianske združenie a v rámci celosvetovej Amnesty sme tzv. „štruktúrou“, resp. pobočkou na Slovensku. Cieľom Amnesty Slovensko je vykonávať v súlade s mandátom Amnesty International aktivity v prospech obrany ľudských práv na Slovensku a vo svete a zároveň zvyšovať povedomie o ľudských právach, hnutiach a možnostiach zapojenia sa do jej aktivít.

Dnes na Slovensku monitorujeme stav ľudských práv a informujeme o tom verejnosť, venujeme sa vzdelávaniu k ľudským právam, organizujeme aktivistické akcie a podujatia, zapájame verejnosť a úrady do ochrany ľudských práv, bojujeme za systémové zmeny v prospech ľudských práv pre všetkých ľudí bez rozdielu.

Najvyšším orgánom AI Slovensko je Valné zhromaždenie, na ktorom majú, zvyčajne jedenkrát ročne, členovia a členky AI Slovensko možnosť rozhodovať o strategickom smerovaní organizácie na najbližšie obdobie.

Medzi Valnými zhromaždeniami strategicky vedie organizáciu Správna rada, ktorá je volená na Valnom zhromaždení spomedzi členov a členiek AI Slovensko. Správna rada v roku 2023: Kristína Kironská, predsedníčka; Marek Šimon, podpredseda; Magdaléna Musilová, pokladníčka; Milan Zvada, člen.

Valné zhromaždenie volí aj členky a členov kontrolného orgánu AI Slovensko – Kontrolný výbor. Kontrolný výbor v roku 2023: Soňa Beňová, predsedníčka; Milena Suchá, členka. Členstvo v Správnej rade a Kontrolnom výbore je neplatené.

Zamestnanectvo AI Slovensko: Napĺňanie cieľov AI Slovensko prostredníctvom dennodennej práce má na starosti najmä riaditeľ a zamestnanectvo AI Slovensko. V roku 2023 bol riaditeľom Rado Sloboda.

4. NAŠE AKTIVITY V ROKU 2023

4.1 HOVORME O SÚHLASE

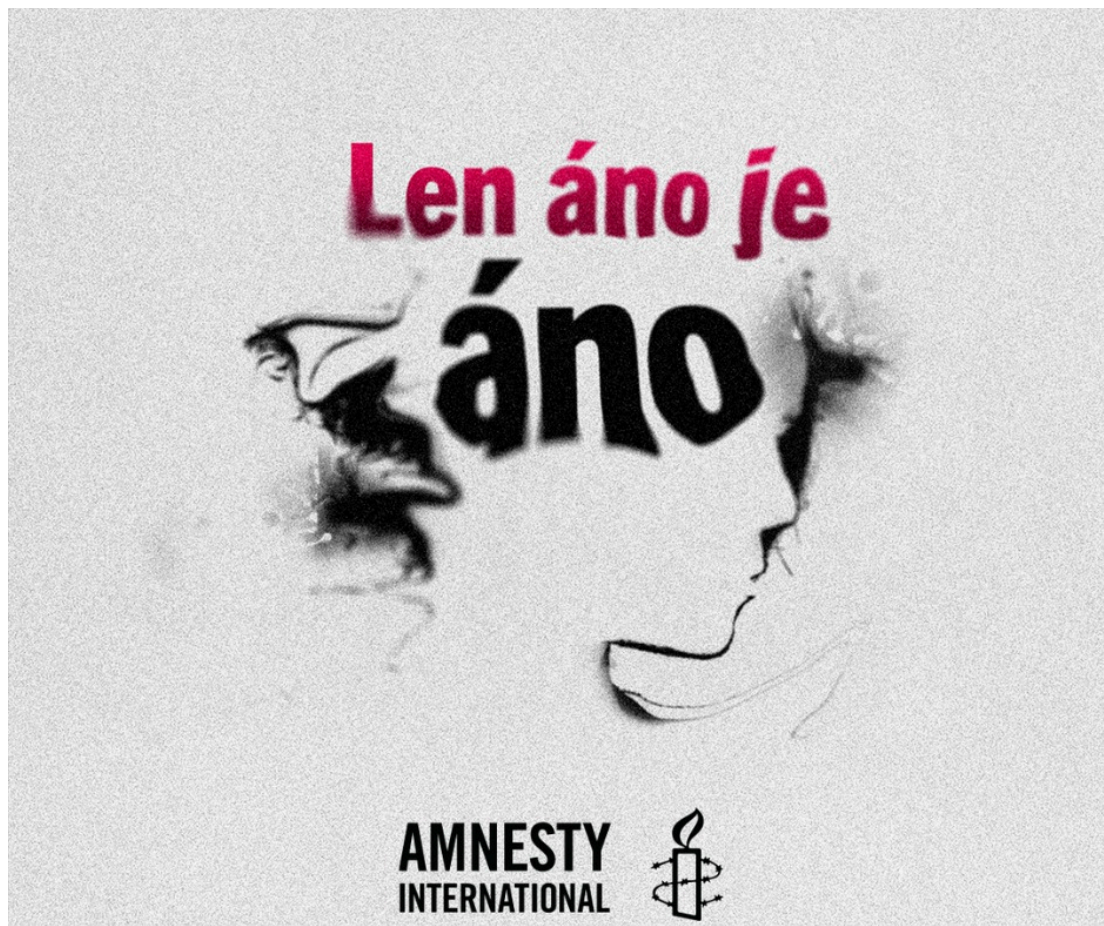

V Amnesty International Slovensko už viac ako 4 roky hovoríme o súhlase. Sme totiž presvedčení, že sex, ku ktorému došlo bez súhlasu zúčastnených, je znásilnením. Znásilnenie nedefinuje prítomnosť násilia alebo vyhrážok, ale absencia vôle venovať sa sexuálnym aktivitám. Zastaralé zákony, rodové stereotypy a škodlivé mýty o téme súhlasu a telesnej autonómii podporujú a normalizujú existenciu znásilnenia, sexuálneho, sexualizovaného a rodovo podmieneného násilia v našej spoločnosti. V dôsledku týchto škodlivých fenoménov sa váha zodpovednosti a viny často kladie na plecia ľudí, ktorí sa stali terčom sexuálneho násilia, kým páchatelia sú ospravedlňovaní a vyvíňovaní. Veríme, že Slovensko má šancu rozšíriť počet krajín, ktoré pochopili, že deliacou čiarou medzi sexom a znásilnením je súhlas. Je to však šanca, ktorá môže byť využitá, len ak ukončíme dekády trvajúcu politickú ignoranciu či hanebnú toleranciu násilia na ženách a dievčatách v našej krajine. Potrebujeme reálne a dôrazné kroky. Cieľom

kampane *Hovorme o súhlase* je preto podporiť zmenu právnej definície znásilnenia a posilniť verejnú diskusiu o súhlase v sexuálnych vzťahoch.

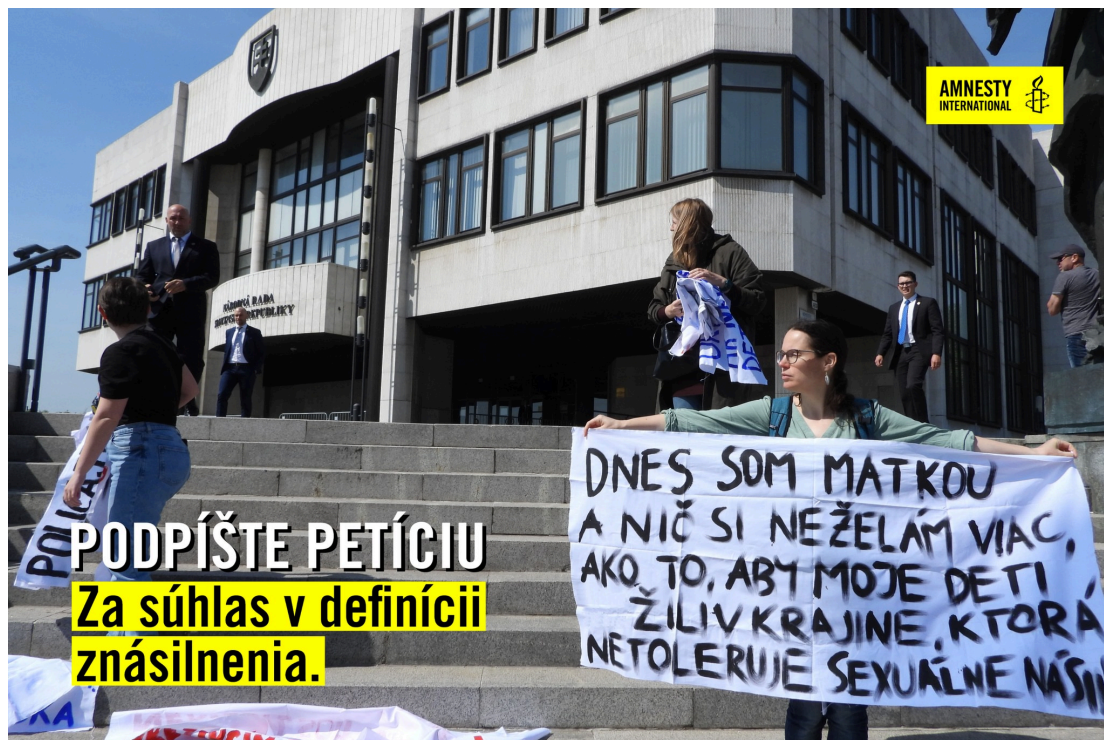
V období pred voľbami do NR SR v roku 2023 sme rokovali s ministrom spravodlivosti, s poslancami a poslankyňami, organizovali sme verejné akcie, vzdelávali sme o súhlase, mobilizovali či informovali o téme prostredníctvom médií. Na našom webe a sociálnych médiách môžete nájsť desiatky článkov a príspevkov, v ktorých sme sa tejto zásadnej téme venovali. V júli 2023 sme vydali *Metodiky na vzdelávanie o súhlase*, ktoré pomáhajú učiteľom a učiteľkám vzdelávať o súhlase na ich školách. Napriek našej snahe sa však zmena, o ktorú sa usilujeme, v roku 2023 nepodarila. V marci 2023 sme publikovali výsledky reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky, v ktorom sa verejnosť vyjadrovala k dôležitosti súhlasu v sexuálnych vzťahoch a aktivitách. Išlo už o tretí obdobný prieskum, ktorý pre nás realizovala agentúra Focus. Výsledky prieskumu jasne ukazujú, že prevažná väčšina slovenskej spoločnosti vníma dôležitosť súhlasu a taktiež považuje za problém, že slovenská definícia znásilnenia nekladie dôraz na slobodný súhlas:

- 91 % opýtaných považuje sex bez súhlasu za znásilnenie;
- 89 % opýtaných si myslí, že sex bez súhlasu by mal byť trestným činom;
- 82 % opýtaných si myslí, že vekovo adekvátne vzťahová a sexuálna výchova by mala byť povinnou súčasťou výučby na základných a stredných školách;
- 86 % opýtaných si myslí, že prípady sexualizovaného násillia sú nahlasované menej často, ako sa skutočne dejú.

V apríli 2023 sme publikovali výzvu, aby Slovensko zabezpečilo ochranu obyvateľstva pred sexualizovaným násilím, ktorú podporilo viac ako 100 expertiek, expertov a organizácií, ktoré sa venujú témam rodovej rovnosti, pomoci preživším sexuálneho násillia, sociálnej spravodlivosti či terapeutickú praxi.

Verejný prieskum a názor expertov a expertiek svedčí o tom, že na potrebe novej definície znásilnenia založenej na súhlase sa zhoduje odborná aj laická verejnosť. Slovenskí politici a političky resp. väčšina z nich to však ignoruje.

PODPÍŠTE PETÍCIU
Za súhlas v definícii
znásilnenia.

V našej kampani *Hovorme o súhlase* budeme pokračovať aj v roku 2024 a neprestaneme, kým slovenská politická scéna konečne nezačne v tejto oblasti pozitívne konať.

Viac informácií o kampani *Hovorme o súhlase* nájdete na webe: www.amnesty.sk/hovorme-o-suhlase/

4.2 BÝVANIE JE ĽUDSKÉ PRÁVO

V roku 2023 sme pokračovali v našej práci v prospech práva na bývanie. Pokračovali sme vo výskume dostupnosti bývania a pobytových služieb pre ľudí bez domova vo vybraných krajských mestách na Slovensku. Cieľom výskumu, ktorý bude publikovaný v priebehu roku 2024, je podporiť dodržiavanie práva na bývanie

a razantne pripomenúť štátu a samosprávam ich ľudskoprávne záväzky v oblasti zabezpečenia dôstojného života pre všetkých ľudí na Slovensku.

V roku 2023 sme spustili petíciu s názvom *Slovensko musí chrániť právo na bývanie*, v ktorej požadujeme, aby Slovensko ratifikovalo článok 31 Európskej sociálnej charty a zabezpečilo napĺňanie práva na bývanie tak, ako charta stanovuje. Petíciu sme šíрили prostredníctvom našich infostánkov na rozličných podujatiach vrátane najväčšieho letného festivalu Pohoda. Slovenská republika musí dodržiavať svoje medzinárodné ľudskoprávne záväzky v oblasti práva na

”

Každý človek má právo na strechu nad hlavou a kvalitný život. Pre mňa kvalitný život znamená dať si u seba doma kávu z čistého hrnčeka.

“

– Ingrid, ktorá býva vo svojom byte prostredníctvom projektu Housing first

bývanie, ktoré jej vyplývajú z medzinárodných právnych noriem a predpisov vrátane Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Dohovoru o právach dieťaťa, Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovoru OSN o právach dieťaťa a ďalších.

Tiež sme zorganizovali diskusiu *Zabojuj za právo na bývanie* v kultúrnom centre *Diera do sveta*, ale aj vzdelávacie aktivity na školách o práve na bývanie.

V roku 2023 sme priniesli niekoľko dôležitých textov o práve na bývanie od externých autoriek a autorov:

- Význam squatovania. Ako si zobrať späť mesto
- Etické bremeno projektov svojpomocnej výstavby v najbiednejších lokalitách
- Bezpečným bývaním sa to nekončí. To je len začiatok

V novembri 2023 sme vydali krátku výskumnú správu „Keď postoje spoločnosti komplikujú efektívnu krízovú pomoc“, v ktorej sme sa venovali desivým následkom požiaru v Telgárte. Viac ako 100 ľudí vrátane 60 detí prišlo o bývanie.

Ľudia zasiahnutí požiarom nám ukázali zlé podmienky v starých stanoch: „*Všetko máme už mesiace mokré, nedá sa tu dýchať.*“

Viac informácií o našej práci v prospech práva na bývanie nájdete na webe: www.amnesty.sk/právo-na-byvanie-je-ludske-pravo/

4.3 PRÁVA LGBTI+ ĽUDÍ

Ľudské práva LGBTI+ ľudí na Slovensku neboli v roku 2023 ani zďaleka rešpektované a chránené, naopak, LGBTI+ ľudia čelia okrem systémového útlaku a dešpektu aj nenávisťi a mnohým zraňujúcim predsudkom. Dokonca ani tragické vraždy Juraja Vankuliča a Matúša Horvátha nevedli k prijatiu žiadnych ochranných opatrení ani politík, ktoré by LGBTI+ ľuďom zaručovali dodržiavanie ľudských práv a bezpečnosť.

Počas celého roku 2023 sme monitorovali dodržiavanie ľudských práv LGBTI+ ľudí na Slovensku, upozorňovali na súvisiace ľudskoprávne problémy prostredníctvom našich sociálnych sietí, webu, ale aj médií či rozličných spoluprác s ďalšími organizáciami, ktoré sa obrane ľudských práv LGBTI+ ľudí na Slovensku venujú. Taktiež sme podporili pochody Pride v Bratislave, Košiciach a Banskej Bystrici.

Po 21. marci 2023, keď v NR SR v prvom čítaní prešiel návrh transfóbného zákona o rodnom čísle, sme sa intenzívne zasadzovali za to, aby bol zákon odmietnutý. Schválenie tohto zákona by znamenalo útok na ľudské práva transrodových ľudí a v konečnom dôsledku na ich životy. Spustili sme petíciu „Žiadame NR SR, aby odmietla transfóbný zákon o rodnom čísle“, ktorá sa s viac ako 25-tisíc podpismi zaradila medzi najúspešnejšie petície a výzvy Amnesty na Slovensku.

Zákon nakoniec neprešiel. 28. júna 2023 sa predčasne skončila parlamentná schôdza, pričom medzi zákonmi, ktoré parlament nestihol prerokovať, bol aj návrh zákona o rodnom čísle. Našťastie, v roku 2023 už obdobný návrh zákona do NR SR neprišiel. V roku 2024 budeme v obrane ľudských práv LGBTI+ ľudí pokračovať. Viac informácií nájdete na webe: www.amnesty.sk/prava-lgbti-ludi-su-ludske-prava/

4.4 RASOVÁ SPRAVODLIVOSŤ: ĽUDSKÉ PRÁVA RÓMOV

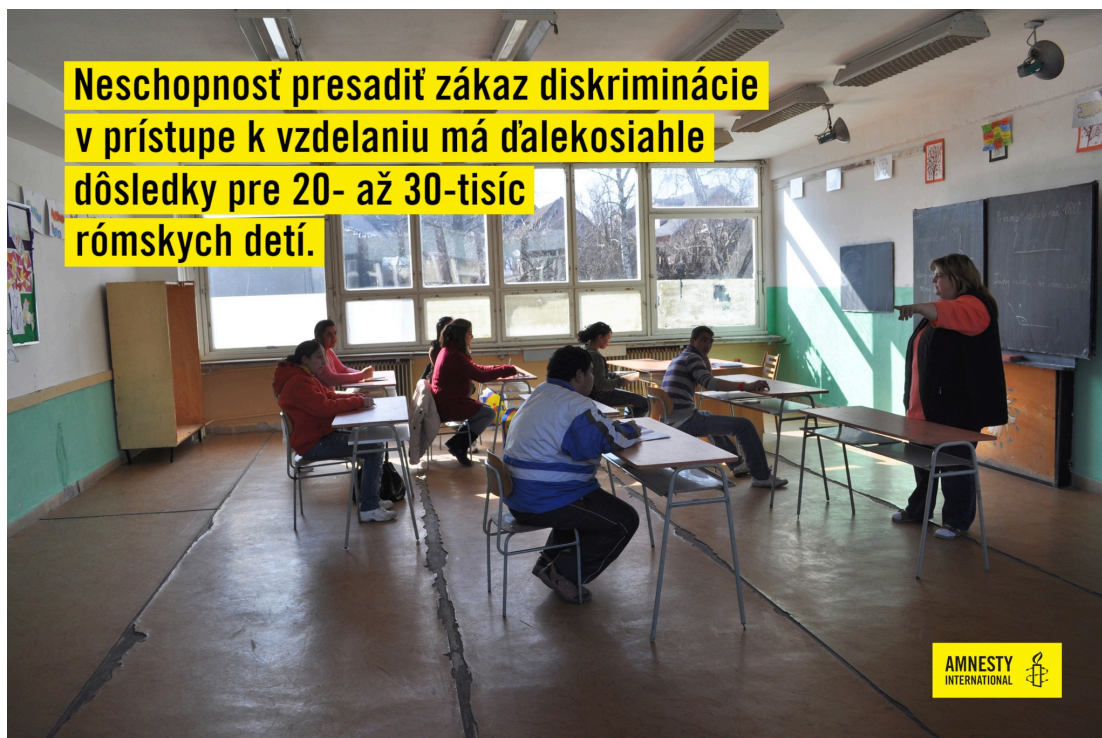

Rasizmus je na Slovensku celkom explicitný a viditeľný – taký bez hanby. Rasizmus je prítomný vo verejných diskurzoch, postojoch ľudí aj v inštitúciách. Diskriminácia Rómov a Rómok pretrvávala aj v roku 2023, a preto sme sa intenzívne angažovali v obrane ich ľudských práv.

Upozorňovali sme, že novela Školského zákona ignoruje nekvalitné segregované vzdelávanie rómskych detí. Privítali sme rozhodnutie Európskej komisie postúpiť žalobu voči Slovensku na Súdny dvor Európskej únie pre nedostatočné riešenie diskriminácie rómskych detí vo vzdelávaní, čo je len ďalším logickým krokom, ktorý nasleduje po rokoch ignorovania tohto hrubého porušovania ľudských práv detí. Toto rozhodnutie je zároveň aj jasným signálom, že segregácia rómskych detí nie je a nebude prehliadaná ani na európskej a azda konečne ani na slovenskej úrovni. Vládu SR sme informovali o našich vážnych obavách, že financie z Plánu obnovy by bez dôslednej implementácie a monitorovania opatrení na predchádzanie segregácie mohli prispieť k zabetónovaniu segregácie na dlhé dekády.

Spoločne s našimi partnerskými organizáciami sme si pripomenuli smutné výročie policajnej razie v Moldave nad Bodvou formou tlačovej správy a diskusie. Tému policajného násillia proti Rómom a Rómkam sme sa venovali aj vo výskume s názvom „Trauma, strach a narušená dôvera“, ktorý priniesol dôležité informácie o celospoločenských a medzigeneračných dôsledkoch neúčinného policajného násillia páchaného na Rómoch a Rómkach.

Upozornili sme na tolerované stereotypy v polícii a justícii, ktoré upevňujú systémový rasizmus, a to v prípade mladistvého Róma, ktorý bol pravdepodobne vystavený nehumánnemu, ponižujúcemu a diskriminačnému zaobchádzaniu zo strany polície.

Viac o rasovej spravodlivosti a ľudských právach Rómov a Rómok sa dozviete na webe: www.amnesty.sk/rasova-spravodlivost/ & www.amnesty.sk/prava-romov-a-romok/

5. AKTIVIZMUS A VZDELÁVANIE

Dobrovoľníctvo a aktivizmus boli aj v roku 2022 veľmi dôležitou súčasťou našej činnosti. Či už ide o solidárne aktivity – na medzinárodnej, národnej alebo regionálnej úrovni – na podporu jednotlivých ľudí, ktorých ľudské práva boli porušované, alebo o dlhodobé kampane za celkové zlepšenie stavu ľudských práv. Viac sa dozviete na webe: www.amnesty.sk/aktivizmus/

Vzdelávanie k ľudským právam zahŕňa rôznorodé vzdelávacie a osvetové aktivity Amnesty International, ktorými prispievame k napĺňaniu článku 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv: „Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má pomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie spojených národov pre zachovanie mieru.“ Viac sa dozviete na webe: www.amnesty.sk/vzdelavanie-k-ludskym-pravam/

Maratón písania listov (Write for Rights) je najväčšie ľudskoprávne podujatie na svete. Amnesty International usporadúva túto udalosť už viac ako 20 rokov, tradične v období okolo Medzinárodného dňa ľudských práv (10. december). Ľudia na celom svete v priebehu niekoľkých týždňov píšú a odosielajú milióny listov a odkazov solidarity a podpisujú petície, ktorými žiadajú spravodlivosť pre nespravodlivo väznených, utláčaných a prenasledovaných ľudí. Maratón písania listov predstavuje základnú myšlienku, na ktorej Amnesty stojí – ľudia z celého sveta spájajú sily, aby sa prostredníctvom globálnej solidarity postavili na odpor proti nespravodlivosti. Nezáleží na tom, či napíšete tweet, list úradom, odkaz solidarity alebo podpíšete petíciu. Niekedy môže aj zdanlivo zanedbateľný čin naštartovať obrovskú zmenu. Vďaka početným výzvam adresovaným vládam a úradom na celom svete vytvárame medzinárodný tlak, ktorý nemôžu len tak ignorovať. Aj vďaka tomu sa nám priemerne v každom treťom z prípadov, ktorým sa venujeme, podarí presadiť zásadnú zmenu. Maratón písania listov každoročne podáva pomocnú ruku ľuďom, ktorých práva sú porušované len preto, že sa postavili za to, čomu veria. Odvážni aktivisti a novinárky sa stavajú proti nerovnosti, diskriminácii a politickým represiam. Zvádzajú boj za ochranu našich ľudských práv vrátane environmentálnej spravodlivosti či aktivít za zrušenie trestu smrti. Viac sa dozviete na webe: www.amnesty.sk/maraton-pisania-listov/

6. STAV ĽUDSKÝCH PRÁV NA SLOVENSKU V ROKU 2023

Amnesty International vydáva pravidelne výročnú správu o stave ľudských práv vo svete, v ktorej hodnotí ľudskoprávnu situáciu v 155 krajinách. V správe za rok 2023 upozorňujeme, že svet žne desivé dôsledky takmer úplného rozkladu medzinárodného práva a eskalujúcich konfliktov. Varujeme, že rapídny rozvoj umelej inteligencie a dominantné postavenie technologických gigantov bez adekvátnej regulácie, ktorá zatiaľ zaostáva za vývojom technológií, môžu enormne zhoršiť mieru porušovania ľudských práv a ďalej urýchliť rozpad právneho štátu. Správa za rok 2023 vykresľuje pochmúrny obraz alarmujúceho potláčania ľudských práv a rozsiahleho porušovania medzinárodného práva. K tomu všetkému dochádza uprostred prehľbujúcej sa globálnej nerovnosti, súperenia veľmocí a zhoršujúcej sa klimateckej krízy. Správa sleduje aj stav ľudských práv na Slovensku. Nižšie nájdete rozšírenú verziu správy práve o Slovensku.

SLOVENSKO 2023

- Pre systematickú a dlhodobú segregáciu rómskych detí vo vzdelávaní podala Európska komisia na Európsky súdny dvor žalobu voči Slovensku ako vôbec prvému štátu EÚ pre porušenie smernice o rasovej rovnosti.
- Desať rokov po notoricky známom prípade brutálneho policajného zásahu v Moldave nad Bodvou zodpovedné inštitúcie neprijali žiadne systémové opatrenia na vyšetrovanie policajného násillia a predchádzanie mu.
- Alternatívy k zaistovaniu ľudí na úteku vrátane rodín s deťmi boli využívané len zriedkavo. Útvary policajného zaistenia svojimi postupmi obmedzovali prístup zaistených k ich ľudským právam.
- Slovensko ratifikovalo opčný protokol k *Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu*.
- Parlament neprijal zmenu zákonnej definície znásilnenia, ktorá by bola založená na súhlase, definičným prvkom znásilnenia v Trestnom zákone tak naďalej ostáva použitie násillia, resp. hrozby násillím alebo zneužitie bezbrannosti obete.
- Napriek poslaneckým snahám nedošlo k obmedzeniu prístupu k interrupciám, Slovensko však ostalo na chvoste európskych krajín v dostupnosti reprodukčnej starostlivosti.
- Nezákonne sterilizované rómske ženy sa stále nedočkali odškodnenia.
- Transrodoví ľudia na Slovensku stále nemali primeraný prístup k rodovo afirmatívnej starostlivosti a k rešpektujúcej zdravotnej starostlivosti vo všeobecnosti. Ministerstvo zdravotníctva do konca roka neobnovilo platnosť odborného usmernenia týkajúceho sa medicínskych tranzícií, právne tranzície boli aj naďalej podmienené medicínskou tranzíciou v rozpore s právom na sebaurčenie.
- Parlament neprijal návrh zákona o fiduciárnom vyhlásení, ktorý by aspoň čiastočne chránil niektoré práva kvír párov.

DISKRIMINÁCIA RÓMOV A RÓMOK

PRÁVO NA VZDELANIE

Európska komisia (EK) v decembri podala žalobu na Európsky súdny dvor voči Slovensku ako vôbec prvému štátu EÚ pre porušenie smernice o rasovej rovnosti. EK sa domnieva, že Slovensko systematicky a dlhodobo „neprimerane nadmerne“ umiestňuje rómske deti do špeciálneho vzdelávacieho prúdu a systematicky dlhodobo segreguje rómske deti v oddelených školách a oddelených triedach. EK tak konala aj napriek tomu, že ministerstvo školstva v máji prijalo novelu školského zákona, ktorej novozavedené opatrenia mali údajne slúžiť na ochranu pred segregáciou vo vzdelávaní a odstraňovať ju. V závere roka ministerstvo prijalo metodickú príručku desegregácie a pozitívne vyhodnotilo niekoľko žiadostí k projektom na získanie zdrojov z EÚ, ktoré zvyšujú riziko prehĺbenia segregácie. Slovensko tak aj naďalej ostáva spomedzi krajín EÚ krajinou s najvyšším percentuálnym podielom rómskych detí v segregovanom školskom systéme.

Na úrovni národných súdov bolo vynesenej niekoľko prelomových rozsudkov v prípadoch iniciovaných Poradňou pre občianske a ľudské práva, ktoré potvrdzujú zodpovednosť štátnych inštitúcií za diskrimináciu rómskych detí v slovenskom školstve. V napĺňaní týchto rozsudkov Slovensko zlyháva. Prelomové rozhodnutie vyniesol Najvyšší súd SR v prípade segregácie rómskych detí na základnej škole v Starej Ľubovni. Súd skonštatoval, že vzdelávaním rómskych detí v škole navštevovanej výlučne rómskymi deťmi postavenej v blízkosti marginalizovanej rómskej komunity dochádza k segregácii. Významný rozsudok vydal Krajský súd v Prešove, keď rozhodol, že rómske deti boli nezákonne zaradené do špeciálnych tried pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím v miestnej základnej škole v Hermanovciach. Po prvýkrát, nielen na Slovensku, ale v EÚ, súd rozhodol, že existuje „digitálna priepasť“ – tak súd pomenoval znevýhodnenia v prístupe k digitálnym technológiám a internetu a poukázal tak na ich systémový charakter.

Podľa odporúčaní EK musia zodpovedné inštitúcie zvýšiť svoje úsilie o prevenciu a odstraňovanie segregácie rómskych detí v školách a ich priestorovej segregácie. Rovnako musia riešiť nevhodnú diagnostiku, ktorá vedie k „neprimerane nadmernému“ zaradovaniu rómskych detí do špeciálneho vzdelávacieho prúdu. EK ďalej odporučila, aby Slovensko proaktívne identifikovalo a odstraňovalo prekážky, ktoré bránia rómskym deťom v účasti na predškolskom vzdelávaní a získavaní kvalitného vzdelávania na všetkých úrovniach v nesegregovanom prostredí.

NEPRIMERANÉ POUŽITIE POLICAJNEJ SILY

Prípady policajnej brutality voči Rómom a Rómkam na Slovensku sa naďalej hromadia, vyvodenie zodpovednosti za mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie je zriedkavé. Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) svojimi rozsudkami opakovane potvrdil, že zodpovedné inštitúcie namietané policajné násilie voči Rómom a Rómkam nedostatočne vyšetrili.

Desať rokov po notoricky známom prípade brutálneho policajného zásahu v Moldave nad Bodvou zodpovedné inštitúcie neprijali žiadne systémové opatrenia na vykonanie rozsudku ESLP, ktorý rozhodol v prospech zbitých Rómov. Súd poukázal na nedostatky vo vyšetrovaní policajného násillia aj na pochybenia vo vyšetrovaní možného rasového motívu prípravy policajnej akcie. Vo februári ESLP rozhodol v prípade zlého zaobchádzania so 6 maloletými Rómami na policajnej stanici v Košiciach roku 2009. Slovenské súdy nezabezpečili maloletým účinný

prístup k spravodlivosti a dostatočne nepreskúmali namietané ponižujúce zaobchádzanie zo strany polície ani možný rasový motív konania. Presne rok od rozsudku EŠLP a napriek tomuto rozsudku, Mestský súd v Košiciach opätovne oslobodil obžalovaných policajtov.

Podľa odporúčaní Výboru OSN proti mučeniu musia zodpovedné inštitúcie vykonať promptné, nestranné, dôkladné a účinné vyšetrovanie všetkých obvinení z nadmerného použitia sily vrátane mučenia a zlého zaobchádzania zo strany príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní a zabezpečiť, aby osoby podozrivé zo spáchania takýchto činov boli okamžite zbavené funkcie počas celého obdobia vyšetrovania. Prešetrený musí byť aj možný diskriminačný rasový motív konania zo strany polície.

PRÁVO NA BÝVANIE

Niektorí Rómovia a Rómky nemajú inú možnosť, ako žiť v environmentálne rizikovom prostredí a v bývaní s nedostatočným prístupom k vode, sanitácii a elektrine. Podľa *Atlasu rómskych komunit* postupne narastá počet rómskych domácností žijúcich v nevyhovujúcich podmienkach v segregovaných oblastiach. Slovensko ani v uplynulom roku neprijalo žiadne účinné opatrenia na zlepšenie životných podmienok Rómov.

Krajský súd v Košiciach rozhodol v prospech deviatich rómskych sťažovateľov, ktorí boli násilne vysťahovaní zo svojich príbytkov v obci Nižné Kapustníky v Košiciach v roku 2012. Mesto Košice zbúralo neformálne príbytky rómskych domácností bez toho, aby im poskytlo adekvátne náhradné bývanie. Mesto odôvodnilo nútené vysťahovanie 156 ľudí (vrátane 63 detí) a búranie ich príbytkov tvrdením, že išlo o odpratanie odpadu. Súd v rozsudku konštatoval, že mesto zasiahlo do ľudskej dôstojnosti a práva žalobcov na ochranu súkromia a dopustilo sa ich nezákonnej diskriminácie na základe ich etnickej príslušnosti. Deväť Rómov dostalo odškodnenie v celkovej výške 9 000 eur.

PRÁVA ŽIEN

PRÁVNA OCHRANA

Slovensko neratifikovalo *Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a boji proti nemu* (Istanbulský dohovor).

Právna definícia znásilnenia na Slovensku stále nie je založená na absencii súhlasu. Po takmer dvoch rokoch prípravy definície znásilnenia parlament v roku 2022 nehlasoval o novele Trestného zákona a pozmeňujúcich návrhoch, ktoré obsahovali právnu úpravu znásilnenia založenú na absencii súhlasu. NR SR navyše v decembri 2023 v skrátrenom legislatívnom konaní schválila novelu Trestného zákona, ktorá definíciu znásilnenia založenú na súhlase neobsahuje a ktorá vo svojom pôvodnom znení skracovala premlčacie doby za zločiny znásilnenia a sexuálneho zneužívania. V dôsledku výrazného tlaku odbornej a širšej verejnosti vyjadreného aj v stanovisku viac ako 200 odborníčov a odborníkov „Napravte zásahy do práv obetí trestných činov“ došlo k náprave a NR SR schválila, že v prípade znásilnenia, ale aj ďalších trestných činov sa premlčacia doba meniť nebude. Definíciou prvkom znásilnenia v Trestnom zákone však naďalej ostáva použitie násillia, resp. hrozby násillím alebo zneužitie bezbrannosti obeť. Táto definícia nie je v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv ani s názorom širšej a odbornej verejnosti.

REPRODUKČNÉ PRÁVA

Právo na interrupciu: Interrupčná starostlivosť na Slovensku nie je dostupná pre všetkých ľudí. Európske parlamentné fórum pre sexuálne a reprodukčné práva zverejnilo v *European Abortion Policies Atlas* rebríček, podľa ktorého je Slovensko v rámci dostupnosti reprodukčnej starostlivosti na 43. mieste spomedzi 52 štátov Európy. V *Atlase* sa hodnotí legislatíva, poskytovaná interrupčná starostlivosť, prístup k informáciám, ale aj prístup k antikoncepčným metódam a dostupnosť poradenstva v oblasti plánovania rodičovstva. V priebehu posledných 5 rokov bolo na Slovensku podaných 29 legislatívnych iniciatív na obmedzenie prístupu k bezpečným a legálnym interrupciám. Slovenská legislatíva tiež neumožňuje medikamentóznou interrupciu s použitím interrupčných tabliet.

Nútené sterilizácie: Napriek oficiálnemu ospravedlneniu vlády za nezákonné sterilizácie tisícok rómskych žien v rokoch 1966 až 2004, Slovenská republika ani v roku 2023 neprijala žiadny účinný kompenzačný mechanizmus pre dotknuté ženy. Neuskutočnil sa žiadny komplexný prieskum počtu žien, ktoré boli sterilizované bez ich informovaného súhlasu. NR SR dňa 27. 2. 2024 po prvom čítaní hlasovala o predloženej návrhu zákona, ktorý mal vytvoriť účinný mechanizmus na odškodnenie násilne sterilizovaných žien. Návrh nebol schválený.

PRÁVA ĽUDÍ NA ÚTEKU

V septembri verejný ochranca práv zverejnil zistenia, podľa ktorých by mohli byť v dočasnom záchytnom centre vo Veľkom Krtíši ľudia na úteku zadržávaní na dlhšiu dobu ako povoľuje zákon. V októbri 45 zaistencov v Útvare policajného zaistenia v Medvedove vyhlásilo hladovku. Požadovali presunutie do otvorených zariadení, prístup k právnej pomoci a možnosť využiť služby sociálnej podpory.

V závere roka Ministerstvo vnútra SR vyhlásilo, že každý migrant, ktorý neformálne vstúpil na Slovensko, bol umiestnený do Útvoru policajného zaistenia pre cudzincov. Následne verejný ochranca práv v mimoriadnej správe vyjadril obavy v súvislosti s viacerými porušeniami ľudských práv v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach. Poukázal na viaceré nedostatky týkajúce sa zmysluplných aktivít, príležitostí na kontakt s rodinou, informácií o právnej pomoci či právnom statuse, prístupu k primeranej zdravotnej starostlivosti. Kumuláciou týchto nedostatkov je podľa verejného ochrancu práv vytvorený režim neprimerane zasahujúci do práv zaistených. Rodiny na úteku s deťmi boli naďalej umiestňované do zaškoľovacích zariadení a alternatívy k zaisteniu sa uplatňovali len zriedkavo.

Podľa odporúčaní Výboru OSN proti mučeniu by malo byť umiestňovanie rodín s deťmi do zaškoľovacích zariadení posledným riešením, a to výlučne v prípade, ak je to nevyhnutné, a na čo najkratšiu dobu. Úrady sú povinné zabezpečiť ľuďom na úteku prístup k bezplatnej právnej pomoci a využívaniu dostupných opravných prostriedkov. Všetky rozhodnutia a úkony príslušných úradov musia byť vykonávané na základe individuálneho posúdenia.

PRÁVA LGBTI+ ĽUDÍ

PRÁVO NA ZDRAVOTNÚ STAROSTLIVOSŤ

Transrodoví ľudia na Slovensku stále nemali primeraný prístup k rodovo afirmatívnej starostlivosti a k rešpektujúcej zdravotnej starostlivosti vo všeobecnosti. Informácie získané z poradenských centier, ktoré poskytujú služby LGBTI+ ľuďom, naznačujú, že počet poskytovateľov a poskytovateľiek zdravotnej starostlivosti pre týchto ľudí je alarmujúco nedostatočný. Ich klientela tiež potvrdila pretrvávajúcu prax vynútených lekárskeho zákrokov, ktoré nerešpektujú potreby a želania pacienta.

Počas celého roka pokračovali prieťahy okolo opätovného prijatia *Odborného usmernenia Ministra zdravotníctva SR na zjednotenie postupov poskytovania zdravotnej starostlivosti ku zmene pohlavia pred vydaním lekárskeho posudku o zmene pohlavia osoby administratívne evidovaného v matrike* (ďalej len „Odborné usmernenie“). Počas roka bol v platnosti *Štandardný postup pre diagnostiku a komplexný manažment zdravotnej starostlivosti o dospelú osobu s transsexualizmom* (ďalej len „Štandardný postup“), ktorý odborne zjednocoval postupy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre rodovo nekonformné osoby.

Odborné usmernenie, ktoré zrušilo nezákonnú, ale bežnú prax násilných kastrácií a sterilizácií transrodových osôb, ministerstvo zdravotníctva pôvodne vydalo v apríli 2022, následne bolo usmernenie v dôsledku politického tlaku stiahnuté a v marci 2023 bývalý minister zdravotníctva dokument opäť schválil. Viacerí verejní činitelia vrátane bývalého premiéra však platnosť *Odborného usmernenia* spochybnili a v reakcii na to bolo niektorými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a štátnymi inštitúciami ignorované. Koncom roka 2023 bola situácia okolo Odborného usmernenia natoľko komplikovaná, že odborná obec nedokázala určiť, či je usmernenie stále v platnosti, alebo ho musí MZ SR opätovne vydať. Poznámka: V čase vydania tejto správy nie je v platnosti ani jeden z uvedených dokumentov.

PRÁVO NA SEBAURČENIE

Rodovo afirmatívna zdravotná starostlivosť bola aj v roku 2023 podmienkou pre úradnú zmenu rodu (tzv. právnu tranzíciu). Táto podmienka je v jasnom rozpore s právom na sebaurčenie aj medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi.

V marci minulého roka prešiel vďaka podpore 87 poslancov a poslankyň do druhého čítania návrh na zmenu zákona č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle. Návrh novely vyžadoval od ľudí, ktorí majú záujem o úradnú zmenu rodu (v zákone používaný pojem „pohlavie“), „genetický test, ktorý by preukázal, že v minulosti došlo k nesprávnemu určeniu pohlavia danej osoby“. Táto požiadavka je v rozpore so súčasnými vedeckými poznatkami aj medzinárodnými záväzkami SR. O transnegatívnom zákone sa v druhom čítaní nakoniec nehlasovalo a zákon sa tak v predošlom volebnom období nestal realitou.

PRÁVO NA SÚKROMNÝ A RODINNÝ ŽIVOT

Ani v roku 2023 parlamentom neprešla žiadna legislatíva upravujúca zväzky párov rovnakého pohlavia. Chýbala aj legislatíva upravujúca rodičovstvo osôb rovnakého pohlavia. Štát ani v uplynulom roku nijako nezlepšil právnu ochranu detí, ktoré už dnes vyrastajú v kvír rodinách. Transrodové osoby sa aj v minulom roku pred úradnou zmenou rodu museli rozvíeť so svojím partnerom, resp. partnerkou.

S ohľadom na to, že SR neumožňuje uvádzať v rodnom liste dvoch rodičov rovnakého pohlavia, transrodoví rodičia po úradnej zmene rodu automaticky prichádzali aj o rodičovské práva k vlastným biologickým deťom. Parlament neprijal návrh zákona o fiduciárnom vyhlásení, ktorý by aspoň čiastočne chránil niektoré práva kvír párov.

PRÁVO NA OCHRANU PRED NÁSILÍM A DISKRIMINÁCIOU

Ani v roku 2023 polícia neuzavrela vyšetrovanie vraždy dvoch LGBTI+ ľudí pred kvír barom Tepláreň v októbri 2022. Vláda neprijala žiadne opatrenia na ochranu LGBTI+ ľudí pred podobnými útokmi. Naopak, LGBTI+ ľudia čelili neustálym útokom zo strany štátnych úradníkov a politikov, ktorí ešte pred parlamentnými voľbami využili otázku práv LGBTI+ na hľadanie verejného nepriateľa.

**VIAC O ĽUDSKÝCH PRÁVACH NA SLOVENSKU SA DOČÍTATE NA NAŠOM
WEBE WWW.AMNESTY.SK**

7. VYBRANÉ ÚSPECHY AMNESTY V 2023 I.

Záchrana životov, zmena zákonov a ochrana ľudských práv – Amnesty International a jej podporovateľstvo počas prvého polroka 2023 zožali mnohé ľudskoprávne úspechy. Prečítajte si viac o mesiacoch, počas ktorých sa nám podarilo dosiahnuť nejedno ľudskoprávne víťazstvo.

7.1 LEGISLATÍVNE ZMENY

USA: Amnesty International USA sa usiluje o zastavenie útokov strelnými zbraňami v celej krajine. V štátoch Illinois a Michigan sa Amnesty pripojila k ďalším aktivistom a aktivistkám v snahe prispieť k boju za prijatie niekoľkých zákonov týkajúcich sa bezpečného používania zbraní. Vďaka práci Amnesty v oblasti advokácie a kampaní je dnes Illinois deviatym štátom, v ktorom sú zakázané útočné zbrane. V Michigane zaviedli všeobecné previerky pri nákupe všetkých strelných zbraní.

Austrália: Zákonodarný zbor regiónu austrálskeho hlavného mesta navrhol zvýšiť vek trestnoprávnej zodpovednosti z 10 na 12 rokov. K zmene došlo aj vďaka kampani aktivistov, aktivistiek a viacerých organizácií vrátane Amnesty. V júli 2025 by sa mal vek trestnoprávnej zodpovednosti ešte zvýšiť na 14 rokov. Deti obvinené zo „závažných trestných činov“ však budú naďalej vystavené policajnému vyšetrovaniu vrátane osobných prehliadok zahŕňajúcich obnažovanie a naďalej budú môcť byť predvedené pred súd a väznené.

Európska únia: Dňa 26. mája prijali štáty EÚ významnú dohodu, *Lublansko-haagsky dohovor o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrowaní a stíhaní zločinu genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov ďalších zločinov podľa medzinárodného práva*. Na diplomatickej konferencii sa zúčastnili aj dve osoby z právneho tímu Amnesty International. Tie vyjadrili výhrady k zneniu dohovoru a predložili odporúčania Amnesty. Toto významné víťazstvo v oblasti ľudských práv je výhrou aj pre Amnesty, ktorá sa na tejto dohode podieľala od prvého návrhu, ktorý bol sformulovaný pred 10 rokmi. Dohovor obsahuje niekoľko zapracovaných požiadaviek Amnesty, ako napríklad rozšírenie judikatúry štátov v prípadoch

genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov; zahrnutie mučenia a násilného zmiznutia medzi zločiny, na ktoré sa dohovor vzťahuje; zákaz uplatňovania premlčacích lehôt; oddiel o právach obetí vrátane progresívnejšieho zadenovania pojmu „obeť“; odmietnutie vzájomnej právnej pomoci alebo vydania, ak existujú závažné dôvody domnievať sa, že žiadosť bola podaná s cieľom stíhať alebo potrestať osobu na základe sexuálnej orientácie; a rozsiahle a pokrokové ustanovenie o zákaze vyhodenia ľudí na úteku a ľudí žiadajúcich o azyl.

7.2 KLIMATICKÁ SPRAVODLIVOSŤ

Austrália: Austrália sa stala jednou zo 132 krajín, ktoré sa spolupodieľali na iniciatíve Vanuatu podať žalobu na Medzinárodný súdny dvor vo veci klimatickej zmeny. Toto ľudskoprávne víťazstvo prišlo po vytrvalom úsilí študentstva z Tichomoria, ktoré podporili tisíce aktivistov a aktivistiek Amnesty. Aj ďalšie sekcie Amnesty a iné organizácie občianskej spoločnosti vyvíjali neúnavnú činnosť, aby zabezpečili záväzok vlád podieľať sa na tejto kľúčovej iniciatíve. Ide o prelomový moment v boji za klimatickú spravodlivosť. Súdny dvor bude musieť vydať právne stanovisko k povinnostiam vlád chrániť ľudské práva súčasných a budúcich generácií pred dôsledkami klimatických zmien.

7.3 TREST SMRTI

Malajzia: V malajzijskom federálnom vestníku boli 16. júna uverejnené dva zákony upravujúce používanie trestu smrti. Ide o zákon o zrušení povinného trestu smrti z roku 2023 a zákon o revízii trestu smrti a trestu odňatia slobody na doživotie (dočasná jurisdikcia federálneho súdu) z roku 2023. Prvý z nich nadobudol účinnosť 4. júla. Keď Ministerstvo spravodlivosti oznámi dátum nadobudnutia účinnosti zákona o opätovnom odsúdení, osoby odsúdené na trest smrti budú môcť požiadať o preskúmanie rozsudku. Okrem zrušenia povinného trestu smrti a zavedenia možnosti uvážiť pri ukladaní trestov iný ako tento krutý trest Malajzia úplne zrušila trest smrti za sedem trestných činov. Amnesty vyzýva na zrušenie trestu smrti na celom svete už viac ako 45 rokov. Tieto nové legislatívne úpravy sú významným krokom k úplnému zrušeniu trestu smrti v Malajzii.

7.4 PRÁVA LGBTI+ ĽUDÍ

Irán: Iránsku aktivistku Zahru Sedighi-Hamadani v roku 2022 odsúdili na trest smrti za podporu práv LGBTI+ ľudí. Podporovateľstvo Amnesty vyzvalo iránske orgány, aby ju prepustili. Po viac ako roku strávenom za mrežami ju tento rok konečne prepustili na slobodu. Toto ľudskoprávne víťazstvo sme dosiahli aj vďaka podpore mnohých z vás.

Taiwan: Taiwanská vláda predstavila kroky, ktoré umožnia osobám s taiwanským občianstvom uzatvoriť manželstvo s osobou rovnakého pohlavia s občianstvom Hongkongu alebo Macaa, kde zatiaľ manželstvá pre páry rovnakého pohlavia neuzákonnili. Ide o významné víťazstvo v oblasti práv LGBTI+ ľudí. Ďalším zásadným krokom je, že taiwanská vláda povolila spoločnú adopciu detí pre manželské páry rovnakého pohlavia. Amnesty International Taiwan úzko spolupracuje s ďalšími miestnymi skupinami, s ktorými sa zasadzuje za zabezpečenie a ochranu všetkých práv LGBTI+ ľudí.

Austrália: V Queenslande v júni prijali nové zákony, ktoré odstraňujú prekážky pri zmene rodných listov. Transrodové, nebinárne a rodovo nekonformné osoby už nebudú nútené podstúpiť invazívnu „operáciu na zmenu pohlavia“. Vďaka novoprijatým zákonom si budú môcť zmeniť doklady na také, ktoré budú v súlade s ich rodovou identitou. Ide o ľudskoprávne víťazstvo a skvelé správy pre queenslandskú LGBTI+ sekciu Amnesty International Austrália, ktorá úzko spolupracuje s ďalšími miestnymi organizáciami v boji za práva LGBTI+ ľudí.

Kórejská republika (tzv. Južná Kórea): So Seong-wook a jeho partner Kim Yong-min sa v roku 2019 zosobášili a žijú spolu ako manželia. Juhokórejská legislatíva však ich vzťah neuznáva. Doteraz nemohli požívať rovnaké práva ako heterosexuálne páry vrátane prístupu k zdravotnej starostlivosti. Po spustení kampane s podporou Amnesty sa So a Kim stali prvým párom rovnakého pohlavia, ktorý si mohol zaregistrovať „závislú osobu“ v systéme Národnej zdravotnej poisťovne (NHIS). Tá však o osem mesiacov neskôr toto povolenie zrušila. Vo februári juhokórejský najvyšší súd nariadil, aby NHIS obnovila prístup k zdravotnej starostlivosti pre osoby žijúce v partnerstve s človekom rovnakého pohlavia. Južná Kórea totiž poskytuje krytie zdravotnej starostlivosti pre osobu na základe poistenia jej partnera alebo partnerky, doteraz však túto možnosť mohli využívať len heterosexuálne páry. Toto ľudskoprávne víťazstvo je prvým krokom k uznaniu práv párov rovnakého pohlavia.

Slovensko: NR SR 28. júna 2023 predčasne ukončila júnovú parlamentnú schôdzu, pričom medzi zákonmi, ktoré parlament nestihol pred parlamentnými prázdninami prerokovať, je aj návrh zákona o rodnom čísle. Ak parlament do septembrových volieb neotvorí mimoriadnu schôdzu, o zákone už nebude mať kedy hlasovať, čo znamená, že právne tranzície sú nateraz v bezpečí. Petíciu proti zákonu podpísalo viac 25 000 ľudí zo Slovenska a ďalších európskych krajín. Náš boj za ľudské práva nekončí, ale transrodoví ľudia si môžu na chvíľu vydýchnuť. V budúcnosti aj vďaka vašej podpore dúfame, že dosiahneme v tejto oblasti ďalšie ľudskoprávne úspechy.

7.5 TECHNOLOGIE A LUDSKÉ PRÁVA

Globálne: V marci odhalilo Bezpečnostné laboratórium Amnesty International sofistikovaný hackerský zásah nájomnej špionážnej firmy zameraný na operačný systém Android spoločnosti Google, ako aj na zariadenia iPhone. Amnesty sa o svoje zistenia podelila so spoločnosťou Apple a s oddelením spoločnosti Google, ktoré sa zameriava na boj proti kybernetickým útokom vlád. Spoločnosť Google spolu s ďalšími dotknutými predajcami vrátane spoločnosti Samsung spustili bezpečnostné aktualizácie, ktoré chránia súkromie miliárd ľudí používajúcich systémy Android, Chrome a Linux. Spoločnosť Apple tiež reagovala bezpečnostnou aktualizáciou svojich systémov.

Kórejská republika (tzv. Južná Kórea): Spoločnosť Google musí zverejniť informácie o tom, či poskytla spravodajským službám USA osobné údaje, ako sú e-mailové adresy kórejských ľudskoprávných aktivistov a aktivistiek vrátane tých z kórejskej sekcie Amnesty. Po deviatich rokoch súdnych konaní o tom rozhodol juhokórejský najvyšší súd. Podľa tohto rozhodnutia sú nadnárodné spoločnosti ako Google zodpovedné za dodržiavanie práva na ochranu súkromia svojich používateľov a požívateľiek.

Spojené štáty americké: Kríza, ktorú vyvolalo zneužívanie špionážneho softvéru, má závažné dôsledky pre budúcu ochranu ľudských práv. Amnesty International preto vyzýva na okamžitý celosvetový zákaz používania invazívneho špionážneho softvéru. V marci prezident USA Biden podpísal nariadenie, ktoré obmedzuje používanie komerčných špionážnych technológií vládou USA. Toto nariadenie je významným víťazstvom pre ľudské práva. O tri dni neskôr vydalo 11 vlád vyhlásenie, v ktorom sa zaviazali k spoločnému postupu v boji proti šíreniu a zneužívaniu komerčného špionážneho softvéru. Toto ľudskoprávne víťazstvo je úspechom nás všetkých.

7.6 OSLOBODENIE JEDNOTLIVCOV A JEDNOTLIVKÝŇ

Spojené štáty americké: Od februára do apríla po rokoch svojvoľného zadržovania vo väznici v zátokke Guantánamo prepustili na slobodu Majida Khana, Ahmeda Rahima Rabbaniho, Abdula Rahima Rabbaniho, Ghassana al-Sharbiho a Saida Bakusha. Bývalý väzeň z Guantánama Mansoor Adayfi, ktorého prepustili v roku 2016 do Srbska, mohol po prvýkrát po 21 rokoch vycestovať do zahraničia. Amnesty mu pomohla získať pas od jemenskej vlády, vďaka čomu v júni vystúpil na diskusii v Nórsku.

„Chcel by som poďakovať Amnesty International za všetku prácu, ktorú vykonala v prospech bývalých väzňov zadržovaných na základni Guantánamo a v prospech ľudstva. Amnesty International je jedným z najdôležitejších hnutí, ktoré bojujú proti mučeniu, útlaku a nespravodlivosti na celom svete,“ povedal Mansoor. *„Prvýkrát som o Amnesty International počul na Guantáname, kam nám právnicki a právničky prinášali jej výskumné správy a listy. Keď viete, že je tu niekto, kto za vás bojuje a žiada vaše prepustenie, pomáha vám to cítiť sa ako človek. Dáva vám to nádej.“*

Irán: Hrubo nespravodlivý súdny proces s demonštrantami Arshiom Takdastanom, Mehdim Mohammadifardom a Javadom Rouhim skončil ich odsúdením na trest smrti. Dôvodom bolo, že sa odvážili hovoriť o 22-ročnej Mahse Žine Amini, ktorá v septembri 2022 zomrela vo vyšetrovacej väzbe. Amnesty International podnikla okamžité kroky, ktorými naliehala na iránske orgány, aby zrušili ich rozsudky. V máji 2023 Najvyšší súd rozsudky smrti zrušil. Ešte v ten istý mesiac Arshiov právnik na Twitteri zverejnil informáciu, že Arshia prepustili z väzenia na kauciu. Aj toto ľudskoprávne víťazstvo jasne ukazuje, že bojovať za ľudské práva sa oplatí aj v krajinách, kde sa náš vplyv môže zdať prislabý.

Rakúsko: Kamrana Ghaderiho a Massuda Mossaheba, dvoch rakúsko-iránskych občanov, ktorých svojvoľne zadržovali v iránskej väznici Evin, 2. júna bezpodmienečne prepustili. Kamran a Massud sa tak konečne mohli vrátiť domov do Viedne k svojim rodinám. Oboch odsúdili po nespravodlivých procesoch na základe „priznaní“ vynútených mučením a iným zlým zaobchádzaním.

„Nielenže ste pomohli informovať verejnosť o nespravodlivosti, ktorú voči mne spáchali, ale navyše ste mi dodali odvahu tým, že ste mi ukázali, koľko súcitných a dobrých ľudí je na tomto svete,“ povedal Massud. *„Prosím, pokračujte aj naďalej v boji za práva ostatných!“*

Angola: Tanaiceho Neutra, angolského aktivistu, ktorý protestuje prostredníctvom svojej hudby, zatkli v januári 2022. Po tom, ako ho rok nespravodlivo väznili, Amnesty zmobilizovala tisíce ľudí, aby Tanaicemu vyjadrili podporu, šírila povedomie o jeho prípade a začala sa zasadzovať za jeho oslobodenie. Toto úsilie viedlo v júni k Tanaiceho prepusteniu.

„Najväčší dojem na mňa urobilo vedomie, že na to, aby ste mohli vyjadriť podporu a solidaritu, nemusíte človeka poznať osobne, stačí poznať jeho príbeh,“ povedala Tanaiceho manželka Teresa. *„Môjho manžela ste osobne nepoznali, a predsa ho podporujete.“*

Tanaice sa vyznal: *„Stále nemôžem uveriť tomu, že najväčšia medzinárodná ľudskoprávna organizácia sa rozhodla zaoberať mojim prípadom. Som vďačný za všetku podporu, ktorú Amnesty mne a mojej rodine poskytla.“*

Venezuela: Kampaň Amnesty International a našich podporovateľov a podporovateľiek za Carlosa Debaisa mala šťastný koniec. Venezuelského fotografa, ktorého nespravodlivo zadržovali od 12. novembra 2021, dňa 6. júna 2023 konečne prepustili z väzenia. Venezuelské väzenské orgány, ktoré odmietli splniť príkaz na jeho prepustenie vydaný v apríli 2022, ho teda nakoniec svojvoľne zadržovali ďalších 14 mesiacov.

„Ďakujem vám za seba aj svoju rodinu za úžasnú prácu, ktorú ste odvedli pri šírení povedomia o mojom prípade, a za pomoc v komplikovanej situácii, do ktorej som sa dostal. Našťastie som teraz na slobode,“ povedal Carlos. *„Ďakujem celej rodine Amnesty.“* Hoci Debaisa v júni prepustili, stále sa musí každých 60 dní hlásiť na súde.

Bangladéš: Bangladéšskeho novinára Shamsuzzamana Shamsa zatkli 29. marca v skorých ranných hodinách. Dôvodom bol jeho článok o vplyve krízy spôsobenej vysokými nákladmi na život. Viac ako 10 hodín neboli známe žiadne informácie o tom, kde sa nachádza. Následne polícia potvrdila, že ho zadržáva vo väzbe, kde čelí obvineniam na základe drakonického zákona o digitálnej bezpečnosti. Amnesty International zmobilizovala svoje podporovateľstvo a vydala výzvu na Shamsovo prepustenie. Dňa 3. apríla ho prepustili na kauciu. Ide o prelomový krok, keďže väčšina väzňov v Bangladéši zostáva vo vyšetrovacej väzbe dlhodobo. Amnesty International systematicky bojuje proti bangladéšskemu zákonu o digitálnej bezpečnosti a zverejnila výskumnú správu o jeho zneužívaní. Aj keď jeho prepustenie považujeme za veľké ľudskoprávne víťazstvo, aj naďalej pokračujeme v kampani za stiahnutie obvinení vznesených voči Shamsovi.

Pakistan: Mahal Baloch bola zadržaná vo februári 2023 spolu so svojimi malými deťmi a ďalšími príbuznými po nezákonnej policajnej razii v jej dome. Po tom, ako jej rodinu prepustili, Mahal aj naďalej zadržovali bez obvinenia. Amnesty International sa rýchlo rozhodla konať a vydala výzvu na jej prepustenie. V máji ju prepustili na kauciu. Polícia pôvodne tvrdila, že Mahal je súčasťou ozbrojenej separatistickej skupiny, ktorá v minulosti uskutočnila samovražedné bombové útoky, a že sa Mahal k týmto skutočnostiam priznala. Počas zadržania bola Mahal terčom očierňujúcej kampane a úrady ju nútili vystupovať v televíznych rozhovoroch.

Pobrežie Slonoviny: Dvadsiatich šiestich ľudí, ktorí pokojne vyjadrovali podporu politickej strane bývalého prezidenta, v marci odsúdili na dva roky väzenia za „narúšanie verejného poriadku“. Amnesty International verejne reagovala na ich zadržanie a vyzvala úrady, aby protestujúcim zabezpečili spravodlivý súdny proces – kampaň vyvolala vlnu kritiky v tradičných médiách v krajine aj na sociálnych sieťach. Dňa 22. marca aktivistov a aktivistky odsúdili na štvormesačný podmienený trest a prepustili ich na slobodu.

Európska únia: Amnesty International sa zasaďuje za to, aby Európska únia v rámci svojich medzinárodných vzťahov výraznejšie podporovala obrancov a obrankyne ľudských práv na celom svete. Tento rok EÚ poskytne ďalších 30 miliónov eur na tzv. *Mechanizmus EÚ pre obrancov ľudských práv*. Tento mechanizmus zohráva dôležitú úlohu pri pomoci obrankyniam a obrancom ľudských práv v ohrození, ako aj ich rodinám. Amnesty sa zároveň zasaďuje za to, aby delegácie EÚ a veľvyslanectvá členských štátov EÚ na celom svete poskytovali podporu obrancom a obrankyniam ľudských práv a ich rodinám prostredníctvom dohľadu nad súdnymi procesmi, návštev väznic, verejných vyhlásení a diplomatickej spolupráce s krajinami mimo EÚ.

Dohľad nad súdnymi procesmi zohral dôležitú úlohu v mnohých prípadoch obrancov a obrankyň ľudských práv vrátane Tanera Kılıça, čestného predsedu Amnesty International Turecko, a Idyl Eser, bývalej riaditeľky tureckej sekcie Amnesty. Ich nepodložené a politicky motivované rozsudky v júni po celosvetovej kampani Amnesty turecké úrady konečne zrušili.

Turecko: V máji Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že Turecko porušilo právo organizácie Amnesty International Turecko a jej bývalého predsedu Tanera Kiliça na spravodlivý súdny proces a slobodu združovania tým, že v roku 2008 uložilo organizácii správnu pokutu.

7.7 ZODPOVEDNOSŤ ŠTÁTOV

Austrália a Nový Zéland: Dňa 16. marca FIFA potvrdila, že spoločnosť Visit Saudi nebude sponzorovať Majstrovstvá sveta vo futbale žien v roku 2023 v Austrálii a na Novom Zélande. Toto rozhodnutie je obrovským víťazstvom pre všetkých aktivistov a aktivistky, ako aj súčasné i bývalé hráčky, ktoré sa zasadujú za ľudské práva. Pred oficiálnym vyhlásením FIFA vyzvali podporovatelia a podporovateľky Amnesty novozélandského ministra športu Granta Robertsona, aby sa vyjadril k alarmujúcemu stavu dodržiavania ľudských práv v Saudskej Arábii. Aktivisti ho zároveň žiadali, aby vyzval na skutočné zmeny a vyvinul tlak na organizáciu FIFA, aby urobila to isté. Toto rozhodnutie je dôkazom, že na ľudských právach v športe záleží.

Čile: Súd v Čile 24. februára opätovne otvoril vyšetrowanie porušovania ľudských práv Moisésa Órdenesa, ktorého v októbri 2019 počas pokojnej demonštrácie napadla skupina príslušníkov jednotky Carabineros, ktorá patrí k štátnym bezpečnostným zložkám. V decembri minulého roka prokurátor uzavrel vyšetrowanie voči siedmim z trinástich príslušníkov obvinených z útoku. Moisésova rodina a právnický tím sa domnievali, že vyšetrowanie zďaleka nebolo dostatočne dôsledné. Vďaka apelom zo strany Amnesty International bude týchto sedem príslušníkov Carabineros znovu čeliť vyšetrowaniu.

Globálne: Jednou z priorít Amnesty International je boj za medzinárodnú spravodlivosť za zločiny spáchané počas ozbrojených konfliktov. V uplynulých mesiacoch členstvo programu Amnesty International na výskum a dokumentovanie postupu aktérov v krízových situáciách spolu s kolegami a kolegyňami z regionálnych kancelárií Amnesty a tímom pre medzinárodnú spravodlivosť poskytli dôkazy a pomoc pre medzinárodné vyšetrowacie mechanizmy. Tie s využitím našich výskumných správ z rôznych krajín vrátane Mjanmarska, Sýrie a Ukrajiny zhromažďujú dokumentáciu potrebnú na vyšetrenie vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti.

Ukrajina: Dôkazy, ktoré zozbierala a zdokumentovala Amnesty International, prispeli k výskumnej správe Nezávislej medzinárodnej vyšetrowacej komisie o situácii na Ukrajine. Komisia správu zverejnila 15. marca. Zistenia komisie sa predtým objavili aj v našej správe *Ako väzenský konvoj: Ruské nezákonné presuny civilistov a civilistiek na Ukrajine a porušovanie ľudských práv pri osobných previerkach*.

Slovensko: V apríli Európska komisia podala na Slovensko žalobu na Súdnom dvore EÚ (SDEÚ) za to, že si naďalej neplní svoju povinnosť účinne riešiť problém segregovaného vzdelávania rómskych žiakov a žiačok. Toto konanie je v rozpore

so smernicou o rovnakom zaobchádzaní bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod. Komisia takto koná vo veci socio-ekonomických práv prvýkrát v histórii. Amnesty International spolu s Európskym centrom pre práva Rómov už niekoľko rokov vedie výskum v téme segregovaného vzdelávania na Slovensku, ako aj kampaň za jeho ukončenie. Rozhodnutie Európskej komisie je preto veľké ľudskoprávne víťazstvo pre Amnesty International.

Argentína: Tínedžer Blas Correas z argentínskeho mesta Córdoba sedel na zadnom sedadle auta, keď ho zastrelila policajná hliadka za to, že vodič nesprávne odbočil. Stalo sa to v roku 2020 a Amnesty International už tri roky podporuje Blasovu rodinu s cieľom dosiahnuť spravodlivosť. Po súdnom procese začiatkom tohto roka dvoch policajtov odsúdili na doživotný trest odňatia slobody. Zvyšok obvinených odsúdili na štvorročný trest odňatia slobody, resp. dvoch oslobodili. Súd rozhodol, že išlo o prípad inštitucionálneho násillia, a rovnako ako Amnesty vyzval bezpečnostné zložky, aby lepšie školili svojich príslušníkov a príslušníčky.

7.8 ĽUDIA NA ÚTEKU A MIGRUJÚCI

Peru: Peruánsky kongres schválil zákon, ktorým zrušil nespravodlivé pokuty pre imigrantov a imigrantky z Venezuely, ktorým v krajine vypršala platnosť víz. Ide o významné ľudskoprávne víťazstvo, pretože vďaka tomuto zákonu môžu ľudia z Venezuely, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu a chcú zostať v Peru, využívať programy na legalizáciu svojho pobytu a do väčšej miery požívať svoje práva. Peru je domovom druhej najväčšej venezuelskej komunity v zahraničí a zároveň krajinou, v ktorej si najviac Venezuelčanov a Venezuelčaniek podalo žiadosť o azyl. Amnesty International sa dôrazne zasadzuje za ochranu ich práv. Organizácia uverejnila dve výskumné správy, v ktorých upozornila na nedostatočnú ochranu Venezuelčanov a Venezuelčaniek v Peru. Podľa zistení Amnesty sú najväčšími ohrození ľudia, ktorí prežili rodovo podmienené násillie. Amnesty tiež zverejnila výzvu na ochranu práv detí z Venezuely.

Austrália: Po niekoľkoročnej kampani austrálska vláda konečne umožní 19 000 ľuďom, ktorí v krajine žili neraz až 10 rokov v neistote, získať trvalý pobyt a zlúčiť sa so svojimi rodinami. Vďaka tomuto rozhodnutiu môžu navštíviť svojich blízkych, študovať, cestovať a plne sa začleniť do života v Austrálii.

„Táto reforma mala prísť už dávno. Zmení životy ľudí, ktorí roky žili pod dočasnou ochranou,“ povedal Zaki Haidari, kampaňový pracovník v téme práv ľudí na úteku v Amnesty International Austrália. „Mnohí ľudia ako ja, ktorí hľadali útočisko v Austrálii, tu žili aj 10 rokov a zbytočne trpeli v dôsledku krutej politiky dočasnej ochrany, ktorú uplatňovalo niekoľko austrálskych vlád po sebe. V Amnesty ako ľudskoprávnej organizácii pociťujeme veľkú úľavu, keď vidíme, aké šťastie táto reforma prináša do života mnohých ľudí.“

Kanada: Po tlaku zo strany Amnesty International sa provincie Quebec, New Brunswick, Ontario a Saskatchewan pridali k Britskej Kolumbii, Novému Škótsku, Alberte a Manitobe a vypovedali zmluvy s federálnou vládou o zadržiavaní migrujúcich v provinčných väzniciach. Rozhodnutia týchto štyroch provincií

predstavujú povzbudivé kroky smerom k odstráneniu škodlivého systému zadržiavania. Amnesty vyzýva Kanadskú pohraničnú službu, aby ukončila prax administratívneho zadržiavania migrujúcich a namiesto toho umožnila fungovanie lokálnym komunitným projektom na prijímanie migrujúcich, ktoré budú rešpektovať ich ľudské práva.

7.9 PRÁVA ŽIEN

Švajčiarsko: Švajčiarska národná rada zmenila zákonnú definíciu znásilnenia tak, aby sa za znásilnenie považoval „sex proti vôli druhej zúčastnenej osoby“. Ide o historické ľudskoprávne víťazstvo. Švajčiarsko touto zmenou konečne upustilo od zastaranej právnej úpravy, podľa ktorej znásilnenie definovala prítomnosť fyzického násillia alebo donútenia s použitím sily či hrozieb a podľa ktorej mohlo dôjsť iba k znásilneniu ženy či dievčaťa. Súčasný zákon považuje každý sex bez súhlasu za znásilnenie. Amnesty International v úzkej spolupráci s aktivistkami a aktivistami za rodovú rovnosť a práva žien vytrvalo presadzovala túto legislatívnu zmenu. Nová zákonná úprava trestného činu znásilnenia je dôležitým krokom v boji proti sexualizovanému násilliu, ktoré je vo Švajčiarsku veľmi rozšírené. Definícia znásilnenia na základe absencie súhlasu zvyšuje šance preživších domôcť sa spravodlivosti.

Irán: Práca Amnesty na poli výskumu, kampaní a advokácie má aj naďalej pozitívny vplyv na životy aktivistov a aktivistiek za práva žien väznených v Iráne. Vo februári prepustili z väzenia Jasaman Arjani a jej matku Monireh Arabšáhí po uplynutí štyroch rokov z ich 16-ročného trestu. V roku 2019 ich svojvoľne uväznili za to, že sa postavili proti diskriminačným iránskym zákonom o nútenom zahaľovaní žien. Amnesty International podnikla okamžité kroky a vydala výzvu na prepustenie Jasaman a Monireh, pričom príbeh Jasaman bol tiež súčasťou Maratónu písania listov v roku 2019. K tomu, aby sa nám podarilo dosiahnuť toto ľudskoprávne víťazstvo, prispeli aj tisíce ľudí zo Slovenska.

Benin: Štyri ženy po pôrode zadržali na nemocničnom oddelení v Benine, pretože si nemohli dovoliť zaplatiť nemocničné poplatky. Amnesty International napísala úradom výzvu na ich okamžité prepustenie. Organizácia zdôraznila povinnosť štátu chrániť právo týchto žien na zdravie a slobodu. Všetky štyri ženy o tri dni neskôr prepustili z nemocnice.

Európa: Rada EÚ dňa 1. júna po rokoch rokovaní a advokačných aktivít zo strany viacerých aktérov občianskej spoločnosti vrátane Amnesty International schválila pristúpenie EÚ k *Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu* (Istanbulský dohovor). Toto rozhodnutie predstavuje historický moment v boji proti rodovo podmienenému násilliu v celej EÚ a obrovské ľudskoprávne víťazstvo.

8. VYBRANÉ ÚSPECHY AMNESTY V 2023 II.

8.1 PODARILO SA DOSIAHNUŤ ZMENU LEGISLATÍVY

Ghana: Ghanský parlament odhlasoval zmenu zákona a v praxi tak zrušil používanie trestu smrti v Ghane. Parlament zmenil zákon o trestných a iných činoch z roku 1960 a zákon o ozbrojených silách z roku 1962.

Malajzia: V Malajzii nadobudli 4. júla platnosť legislatívne zmeny, ktoré rušia povinné udeľovanie trestu smrti pri niektorých zločinoch. Zmeny tiež úplne rušia trest smrti ako jednu z alternatív trestu v prípade siedmich trestných činov. Po tom, ako zmeny vstúpili do platnosti, dostali súdy právomoc preskúmať viac ako 1000 rozsudkov ľudí odsúdených na smrť. Podľa uváženia sa mohli súdy rozhodnúť medzi trestom smrti alebo trestom odňatia slobody a bičovaním. Bičovanie predstavuje krutý trest zakázaný podľa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv. Vzhľadom na stále platné oficiálne moratórium na popravy z roku 2018 majú tieto reformy potenciál znížiť počet uložených trestov smrti. Zmena zákona predstavuje dôležitý míľnik na ceste k zrušeniu trestu smrti v Malajzii. Oba tieto kroky sú víťazstvom pre všetkých ľudí, ktorí sa neúnavne zasadzovali za to, aby tento krutý trest zostal už len v histórii, vrátane nás v Amnesty International.

Taiwan: Vláda prijala novelu zákona o prevencii trestných činov sexuálneho násillia. Na základe novely majú internetové platformy a poskytovatelia služieb obmedziť prehliadanie, respektíve odstrániť obsah, ktorý by mohol zobrazovať sexuálne násillie. Táto zmena je víťazstvom taiwanského hnutia #MeToo ako aj Amnesty International Taiwan, ktorá sa dlhodobo zasadzuje za prevenciu sexuálneho násillia na internete.

USA: Prezident Joe Biden oznámil vytvorenie vôbec prvého Úradu Bieleho domu pre prevenciu násillia páchaného strelnými zbraňami. Amnesty International USA sa za vznik takéhoto úradu zasadzuje od roku 2018.

Rakúsko: Rakúska vláda sa po viac ako dvoch rokoch rokovaní dohodla na znení zákona o prístupe k informáciám. Amnesty International Rakúsko túto legislatívu od začiatku aktívne podporovala. Navrhovaný zákon je krokom k väčšej transparentnosti úradov a štátnych firiem aj napriek tomu, že má isté nedostatky.

Argentína: Kongres schválil tzv. Olimpiin zákon, ktorého cieľom je predchádzať rodovo podmienenému násiliu na internete a vyvodzovať zodpovednosť voči páchatelom. Amnesty International Argentína vyzýva na prijatie tohto zákona už niekoľko rokov. Na základe zistení Amnesty Argentína každá tretia žena v krajine zažila násilie na internete. Zákon pomenovali po Olympii Coral Melo, aktivistke, ktorá vedie dlhodobú kampaň za digitálny priestor bez násilia pre dievčatá a ženy. „Prežila som sexuálne násilie. Bola som na pokraji samovraždy. Mala som pocity viny, ale moja matka ma neustále podporovala,“ uviedla Olimpia pre Amnesty International Argentína.

8.2 DETI A MLÁDEŽ

JAR: Amnesty International Južná Afrika s podporou Kanadského fondu pre miestne iniciatívy realizovala pilotný ročník projektu *Digital Disruptors* (vo voľnom preklade *Digitálni narušitelia*). Projekt poskytol 15 mladým aktivistom a aktivistkám znalosti a nástroje na to, aby dokázali viesť mládežnícku kampaň. Účastníctvo programu vyzvalo miestnu samosprávu v Orange Farm na okraji Johannesburgu, aby zaviedla politiky na prevenciu a riešenie rodovo podmieneného násilia. Snahou je podporiť pozitívne zmeny. Účastníctvo programu premenilo ohnisko kriminality a násilia na miesto, kde sa obyvatelia a obyvateľky cítia bezpečne a kde sa môžu dozvedieť o rodovo podmienenom násilí, viesť dialóg a hľadať riešenia.

Paraguaj: Paraguajská rada pre deti a mládež v auguste schválila *Národný program prevencie a starostlivosti o detské a dospelujúce obeť sexuálneho zneužívania*. Vznik programu bol jedným z kľúčových odporúčaní Amnesty International na základe výskumnej správy s názvom *Sú to dievčatá, nie matky*.

Európa: Amnesty International sa počas uplynulých dvoch rokov pokúšala o začlenenie svojho plánu vzdelávania v oblasti ľudských práv do plánov Rady Európy (RE) na roky 2024 – 2028. V novembri tohto roka sa to konečne podarilo. Veľkým víťazstvom je, že návrh Amnesty International na „lokalizáciu vzdelávania o ľudských právach“ je teraz ústredným bodom nového plánu. RE sa zaviazala prispôbiť sa rôznym miestnym podmienkam. Zmena má docieľať, aby vzdelávanie o ľudských právach bolo pre mladých ľudí v regióne zrozumiteľnejšie a prístupnejšie.

8.3 POMÁHALI SME AKTIVISTOM A AKTIVISTKÁM

Turecko: Tureckých obrancov a obrankyne ľudských práv v prípade Buyukada: Tanera Kılıça, İdil Eser, Özlem Dalkıran a Günala Kurşuna, ktorých v júli 2020 nespravodlivo odsúdili, v júni zbavili krivých obvinení z terorizmu. Skupinu zbavili obvinení 6 rokov potom, ako Tanera prvýkrát zatkli.

Skupina vyjadrila Amnesty International a jej podporovateľstvu svoju vďačnosť: „Šesť rokov sme sledovali, ako sa roztáčajú kolesá nespravodlivosti. Sledovali sme, ako súdy prijali nepodložené obvinenia vznesené proti štyrom odvážnym obrancom ľudských práv ako skutočnosť. Dnešný rozsudok odhalil skutočný účel takýchto politicky motivovaných stíhaní: využívanie súdov ako zbrane na umlčanie kritických hlasov.“ V júli sa prokurátor odvolal proti Tanerovmu oslobodzujúcemu rozsudku. Taner, İdil a Özlem sa odvolali proti dôvodom (nedostatok dôkazov) ich oslobodenia. O týchto odvolaniach sa stále rozhoduje.

Rwanda: V júni rwandské úrady zatkli Eliasa Bizimungua, 33-ročného novinára a člena mládežníckeho hnutia LUCHA. Novinára zatkli a vzali do väzby na začiatku pokojného dvojkoľného protestu proti tomu, že Rwanda podporuje povstaleckú skupinu M23. Po tom, ako ho odsúdil vojenský súd, spustila Amnesty International kampaň za jeho prepustenie. Civilný súd ho nakoniec zbavil obvinení a ešte v júni ho prepustili na slobodu.

Egypt: Po 4 rokoch svojvoľného zadržavania oslobodili právnika egyptsko-britského pôvodu Mohameda Bakera. Bakerovi, ktorého väznili výlučne za jeho ľudskoprávne aktivity, prezident udelil milosť. Amnesty International viedla za Bakera rozsiahlu kampaň a petícia za jeho oslobodenie bola aj súčasťou maratónu písania listov 2022.

Jemen: Úrady v júli po takmer 5 rokoch zadržavania prepustili na slobodu novinárov Mohammeda al-Salahiho a Mohammeda al-Junaida. Novinárov držali v Záchytnom stredisku bezpečnostných a spravodajských služieb v meste Hodeidah. Muži počas zadržavania čelili sérii hrubých porušení ľudských práv vrátane násilného zmiznutia, mučenia a iného zlého zaobchádzania a odopretia prístupu k právnikovi. Amnesty International sa zasadzovala za ich oslobodenie od roku 2018.

Austrália/Vietnam: Chau Van Kham, 73-ročný austrálsky občan a vietnamský prodemokratický aktivista, sa začiatkom tohto roka vrátil do Sydney ako slobodný človek. Aktivistu zadržali len niekoľkých hodín po príchode do Vietnamu v roku 2019 a odsúdili ho na 12 rokov väzenia za členstvo v politickej strane Viet Tan. Amnesty International Australia považuje Chaua za vážneho svedomia, ktorého väznili výlučne pre jeho politické presvedčenie. Chau Van Khamov právnik Dan Nguyen poďakoval podporovateľstvu Amnesty International slovami: „*Prinášame vám radostnú správu, že pán Chau Van Kham je v poriadku a dnes sa vrátil k svojej rodine. Ďakujeme mnohým organizáciám a jednotlivcom v Austrálii aj na celom svete, ktorí ho podporili a pomáhali lobovať za jeho slobodu.*“

Zimbabwe: Aktivistky Joana Mamombe a Cecilliu Chimbiri zo Zimbabwe začiatkom roka zbavili jedného z obvinení, ktorým čelili od roku 2020 za organizáciu pokojného protivládneho protestu. Spolu s treťou organizátorkou Netsai Marova ich 13. mája 2020 po proteste svojvoľne zadržali na policajnej stanici. Neskôr ich prinútili nastúpiť do neoznačeného auta, cez hlavy im natiahli kapucne a odviezli ich za mesto. Vydesené ženy hodili do jamy, kde ich zbili, znásilnili a donútili zjesť ľudské výkaly. O dva dni neskôr ich našli v roztrhaných šatách, posiate modrinami a reznými ranami, niekoľko kilometrov od mesta. Ešte počas ich hospitalizácie úrady obvinili Joana, Cecilliu a Netsai v súvislosti s účasťou na proteste. Príslušníci väzenskej stráže a polície v nemocnici dozerali na to, aby ženy neposkytli žiaden rozhovor pre médiá. Keď aktivistky vyhlásili, že rozpoznali totožnosť niektorých únoscov, 10. júna ich opäť zadržali a obvinili z krivej výpovede a fingovania únosu. O dva týždne neskôr ich súd prepustil na kauciu, odvtedy obvineniam čelili na slobode. Fakt, že dve z troch aktivistiek zbavili jedného z krivých obvinení, je pre ne významný krok vpred. Vďaka tomuto posunu v prípade sa môžu začať zotavovať z prežitého utrpenia. Podporu aktivistkám vyjadrili v rámci

Maratónu písania listov 2022 státisíce ľudí na celom svete vrátane mnohých ľudí na Slovensku. Joana pri čítaní listov solidarity od mnohých z nás povedala: *„Ďakujem veľmi pekne našim priateľom a priateľkám z Amnesty International za všetky tieto listy. Teraz môžeme začať našu cestu k uzdraveniu.“*

Taiwan: Morrison Lee sa aj vďaka dlhodobým snahám Amnesty International Taiwan konečne mohol vrátiť domov. Leeho nespravodlivo obvinili z trestných činov ohrozujúcich národnú bezpečnosť Číny. Okrem iného bol Morrison Lee nútený priznať svoju vinu v televíznom vysielaní. Toto je bežná prax, ktorú čínska vláda využíva na trestanie aktivistov a právničiek v oblasti ľudských práv.

Turecko: V septembri oslobodili dvoch zo siedmich členov tzv. Sedmičky z Fezi. Mücella Yapıcı a Hakan Altınay, turecká architektka a architekt a väzni svedomia, sa dostali na slobodu po intenzívnej kampani Amnesty International. Zvyšní piati väznení aktivisti si naďalej odpykávajú nespravodlivý trest odňatia slobody na 18 rokov za údajnú vlastizradu. Sedmičku odsúdili na základe vykonštruovaných obvinení po tom, ako kritizovali sociálne nespravodlivý systém pomoci preživším zemetrasení, ktoré začiatkom roka zasiahli Turecko a Sýriu. Mücella a Hakan vyjadrili vďačnosť za listy, ktoré im do väzenia poslali aktivistky a aktivisti Amnesty International. V novom roku všetkých čaká opätovné súdne konanie.

Srí Lanka: Úrady v roku 2020 na 5 mesiacov zadržali Ramzyho Razeeka. Dôvodom bolo iba to, že na Facebooku zverejnil komentár kritický k miestnej vláde. Amnesty International hneď po jeho zadržaní žiadala jeho oslobodenie. Razeek sa v septembri 2022 konečne dočkal ukončenia dlhého súdneho procesu. Srílanský najvyšší súd totiž rozhodol, že zadržiavanie porušilo jeho ľudské práva a štátu nariadil, aby Ramzemu Razeekovi zaplatil odškodné.

Irán: Kambiz Kharout a Ebrahim Narouie patria k utláčanej iránskej menšine Balúčov. Oboch mužov odsúdili na smrť začiatkom roka 2023 za účasť na protestoch „Žena, život, sloboda“, ktoré vypukli v roku 2022 v Iráne. Amnesty International sa od februára zasadzovala za ich oslobodenie. V septembri, respektíve októbri Najvyšší súd v Iráne zrušil ich nespravodlivé rozsudky vrátane trestu smrti a oboch prepustili na kauciu.

Somálsko: Mohamed Ibrahim Osman Bulbul je somálsky novinár, ktorého v auguste zatkli len pre jeho novinársku činnosť. Iba deň po tom, ako Amnesty International spustila výzvu na jeho prepustenie, Bulbula prepustili na kauciu z väzenia v Mogadiše. O niekoľko dní neskôr, 11. októbra, regionálny súd v Bandire rozhodol o zrušení všetkých obvinení, ktoré voči nemu prokuratúra vzniesla. V správe pre Amnesty International Mohamed uviedol: *„Chcel by som vyjadriť svoju hlbokú vďačnosť za vašu podporu a neúnavný boj za moju slobodu. Vaša výzva zohrala pri mojom oslobodení skutočne významnú úlohu. Vaša solidarita ma hlboko dojala.“*

Irán: Francúzsko-iránsku akademičku Faribu Adelkhah v júni 2019 zadržali iránske úrady. Následne ju odsúdili na 5 rokov väzenia za údajné „ohrozenie národnej bezpečnosti“, čo vždy popierala. Po výzvach Amnesty International ju v októbri 2023 prepustili na slobodu a umožnili jej návrat do Francúzska. *„Teraz je*

to všetko za mnou. Zostávajú mi všetky vaše gestá priateľstva a odhodlania, mobilizácia známych aj neznámych ľudí,“ uviedla Fariba Adelkhah po prepustení na slobodu.

Afganistan: Mortaza Behboudi je 29-ročný francúzsko-afganský novinár, ktorého od 7. januára 2023 zadržovali v Afganistane. Vláda Talibanu Behboudiho obvinila zo špionáže. Po výzvach Amnesty International Francúzsko Behboudiho 18. októbra prepustili na slobodu. Po viac ako deviatich mesiacoch strávených vo väzbe v Afganistane sa tak opäť stretol so svojou rodinou.

Afganistan: V októbri sa podarilo dosiahnuť aj oslobodenie aktivistu v oblasti vzdelávania Matiullaha Wesu. Wesa sa dostal na slobodu 26. októbra po takmer siedmich mesiacoch vo väzení. Aktivistu uväznili za presadzovanie práva na vzdelanie pre dievčatá a za kritiku politiky Talibanu. Taliban od nástupu k moci zakazuje dievčatám študovať na stredných školách a všeobecne obmedzuje prístup k vzdelaniu, zamestnaniu a ďalším právam pre ženy a dievčatá v krajine. Amnesty International sa aktívne zasadzovala za spravodlivosť pre Wesa až do jeho oslobodenia. Matiullahov brat Attaullah Wesa, spoluzakladateľ a výkonný riaditeľ organizácie Penpath, uviedol, že sú „... vďační Amnesty International a jej 10 miliónom členom a členkám, ktorí a ktoré stáli na našej strane. Solidarita, podpora a advokácia zo strany Amnesty a jej členstva nás motivovali k boju za prepustenie Wesu. Sme im veľmi vďační za podporu. Hoci sme stále pobúrení rozsudkom súdu Talibanu a dlhými siedmimi mesiacmi, na ktoré Matiullaha obrali o slobodu, v obrane práva dievčat na vzdelanie budeme pokračovať aj naďalej.“

Etiópia: Akademik Firew Bekele sa po troch mesiacoch strávených vo väzbe v novembri 2023 dostal na slobodu. Bekele, ktorého väznili za údajnú spoluprácu na tvorbe a vydaní knihy s názvom *Unesená revolúcia*, bol vážnym svedomiacom, ktorý nemal stráviť vo väzení ani minútu. Bekeleho vo väzení navštívil aj vedúci etiópskej komisie pre ľudské práva, ktorý v reakcii na urgentný apel Amnesty International vyzval na jeho okamžité prepustenie.

Kašmír: Po výzve Amnesty International zrušili príkaz na administratívne zadržanie novinára Sajada Gula. Gul strávil 22 mesiacov vo väzbe na základe drakonického zákona o verejnej bezpečnosti.

Filipíny: Po takmer siedmich dlhých rokoch svojvoľného zadržovania prepustili na kauciu väzenkyňu svedomia a bývalú senátorku Leilu de Lima. Súd dňa 13. novembra vyhovel jej žiadosti o prepustenie na kauciu v prípade obvinenia súvisiaceho s drogami. Amnesty International privítala tento pozitívny vývoj v prípade a vyzvala, aby boli tieto obvinenia zamietnuté. Organizácia zároveň vyzvala, aby ľudia zodpovedných za svojvoľné zadržovanie Leily de Lima a ďalšie porušovanie jej ľudských práv súdili v spravodlivom súdnom procese. Amnesty International sa prípadom Leily de Lima zaoberá od jej zatknutia v roku 2017 a opakovane upozorňuje, že obvinenia, ktoré voči političke vznikli, sú od začiatku vykonštruované.

8.4 SPRAVODLIVOSŤ A ZODPOVEDNOSŤ

Holandsko: 4. júna 2023 došlo k historickému víťazstvu. Snemovňa reprezentantov odhlasovala zmenu zákona o sexuálnych trestných činoch. Holandsko zmenilo zákonnú definíciu znásilnenia a zaviedlo novú definíciu znásilnenia založenú na absencii súhlasu. Podľa riaditeľky Amnesty International Holandsko Dagmar Oudshoorn ide o dôležitý krok v boji proti rozšírenému sexuálnemu násiliu. Zmena zákona zároveň zlepší prístup preživších k spravodlivosti. Návrh zákona by mal byť v plnom rozsahu prijatý už čoskoro. Amnesty považuje túto zmenu za obrovské víťazstvo aktivistiek v regióne aj kampane Hovorme o súhlase v Holandsku.

Globálne: Valné zhromaždenie OSN v júni zriadilo nezávislú medzinárodnú inštitúciu, ktorej úlohou je objasniť osud a miesto pobytu desaťtisícov nezvestných ľudí v Sýrii. Mnohí z týchto ľudí sa stali obeťami násilných zmiznutí. Orgán poskytne jednotnú cestu na registráciu nezvestných osôb. Zároveň poskytne rodinám dlho očakávané odpovede na to, čo sa stalo s ich blízkymi. Amnesty International dlhodobo poskytuje podporu sýrskym rodinám a pozostalým obetí násilných zmiznutí, ktorí sa zasadujú za vytvorenie takéhoto orgánu. Organizácia tiež sprostredkovala stretnutia medzi rodinami obetí a členskými štátmi OSN s cieľom presvedčiť ich, aby vznik inštitúcie podporili.

JAR: Súd v Južnej Afrike začiatkom roka prizval Amnesty International Južná Afrika ako amicus curiae (priateľ súdu). Organizácia mala súdu poskytnúť informácie a poznatky o uplatňovaní deklaratórneho príkazu na zatknutie ruského prezidenta Vladimíra Putina, ak by sa zúčastnil samitu lídrov BRICS (Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika) v Južnej Afrike. Skôr ako sa vec mohla prerokovať na súde, prezident Putin oznámil, že sa na samite nezúčastní. Súd následne vydal príkaz na jeho zatknutie v prípade, že by do krajiny napriek tomu pricestoval. Tieto udalosti predstavujú obrovské víťazstvo spravodlivosti a zodpovednosti. Toto strategické litigačné úsilie Amnesty International ukázalo, akú má naše hnutie silu.

Európa: Európsky súd pre ľudské práva vydal rozhodnutie v prípade žaloby 261 sexuálnych pracovníčok proti Francúzsku. Osoby poskytujúce sexuálne služby, medzi ktorými boli ženy aj muži z 20 rôznych krajín, ktorí žijú vo Francúzsku, tvrdili, že došlo k porušeniu ich práv podľa článkov 2, 3 a 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach. K porušeniu došlo na základe kriminalizácie niektorých aspektov sexuálnej práce vo Francúzsku. ESLP spravil prvý dôležitý krok a uznal, že sťažovatelia a sťažovateľky môžu mať štatút obetí. Súd vo svojom rozhodnutí citoval výpovede samotných osôb poskytujúcich sexuálne služby, čím preukázal uznanie ich hlasu. Amnesty International predložila vo veci stanovisko amicus curiae.

Taliansko: Po rokoch lobovania zo strany Amnesty International Taliansko vydalo pátra Franca Reverberioho do Argentíny. Kňaza budú v Argentíne trestne stíhať za zločiny proti ľudskosti spáchané počas vojenskej diktatúry v rokoch 1976 až 1983. V snahe vyhnúť sa väzbe sa Reverberi skrýval za taliansky súdny systém, ktorý ho dlhodobo odmietal vydať. V rovnakom období hrala Amnesty International

Taliansko kľúčovú úlohu pri výzve na zahrnutie mučenia do talianskeho Trestného zákona.

Nigéria: Amnesty International v decembri 2020 uverejnila správu „Bolí ma srdce“, ktorá sa venovala skúsenostiam starších ľudí s konfliktom, vysídlením a zadržiavaním v severovýchodnej Nigérii. Organizácia zdokumentovala, ako konflikt neúmerne zasahuje starších ľudí a že tímy poskytujúce humanitárnu pomoc ich neustále prehliadajú. Amnesty International okrem toho vyzvala Nigériu, aby ratifikovala protokol na ochranu práv starších ľudí. Nigérijská vláda vypočula našu výzvu a ratifikovala protokol, ktorého prijatie je obrovským ľudskoprávnym víťazstvom pre starších ľudí v Nigérii. Prijatie protokolu predstavuje dôležitý krok smerom k úplnej ochrane ľudských práv starších ľudí v krajine.

Sudán/OSN: Amnesty International spojila sily s ďalšími organizáciami, aby lobovala v Rade pre ľudské práva za prioritné riešenie beztrestnosti v Sudáne. Výsledkom bolo, že Rada OSN pre ľudské práva prijala rezolúciu o zriadení nezávislej medzinárodnej vyšetrovacej misie pre Sudán. Jej cieľom je vyšetriť a archivovať informácie o okolnostiach a základných príčinách všetkých potenciálnych prípadov porušenia ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva v krajine. To zahŕňa aj porušovanie práv ľudí na úteku a zločinov spáchaných v kontexte prebiehajúceho ozbrojeného konfliktu.

Globálne: Valné zhromaždenie OSN spravilo historický krok smerom k spravodlivejšiemu a inkluzívnejšiemu medzinárodnému systému daňovej politiky. VZ OSN hlasovalo za rezolúciu o začatí prípravy daňového dohovoru OSN. Dohovor by umožnil všetkým krajinám inkluzívnejšiu účasť na globálnej daňovej politike a zároveň by sa zlepšila ich schopnosť chrániť a presadzovať svoje daňové práva. Amnesty International je aktívnou členskou organizáciou viacerých koalícií občianskej spoločnosti, ktoré vyvíjajú tlak na štáty, aby podporovali spravodlivejšiu a inkluzívnejšiu globálnu daňovú politiku. Organizácia sa bude aj naďalej podieľať na príprave dohovoru s cieľom získať viac zdrojov pre štáty na plnenie ich záväzkov v oblasti ľudských práv.

Kambodža: V roku 2022 kambodžské úrady vystaňovali 10 000 rodín z rozľahlého chrámového komplexu v meste Siem Reap. Odvolávali sa pritom na potrebu chrániť tisícročnú lokalitu pred poškodením, ktoré by mohlo ohroziť štatút Angkóru ako Svetového dedičstva UNESCO. Výskum Amnesty International založený na rozhovoroch s viac ako 100 respondentmi a respondentkami ukazuje, že kambodžské úrady pred vystaňovaním ľudí dostatočne neinformovali. Mnohých tiež zastrášovali a vyhrážali sa im zatknutím. Podľa zistení Amnesty mnohé z miest, na ktoré sa rodiny nútene vystaňovali, nie sú dostatočne vybavené na to, aby na nich prebývali. Pre nedostatok obydlí čelia ľudia v stanoch a pod plachtami nehostinným poveternostným podmienkam, nemajú prístup k pitnej vode a toaletám. Mnohí ľudia trpia hladom, pretože stratili prístup k svojmu hlavnému alebo jedinému zdroju príjmu. Deň po zverejnení správy UNESCO uviedlo, že je hlboko znepokojené obvineniami Amnesty International, a posunulo termín vydania správy o zachovaní Angkóru. Hoci kambodžskí úradníci odmietli uznať, že

došlo k nútenému vystaňovaniu, do krajiny pozvali tím Amnesty International, aby o situácii ďalej diskutovali.

Lotyšsko: Po rokoch kampane Amnesty International ratifikovalo *Istanbulský dohovor*. Úlohou tejto medzinárodnej zmluvy je pomáhať predchádzať násiliu na ženách a dievčatách.

EÚ: Po viac ako desaťročnej kampani Amnesty International a jej spojencov dospela Európska únia 14. decembra k Dohode o smernici o náležitej starostlivosti v oblasti trvalej udržateľnosti podnikov. Ide o prelomový právny predpis, ktorý bude od spoločností pôsobiacich v EÚ vyžadovať, aby venovali pozornosť ľudským právam a environmentálnym dôsledkom ich činnosti. Dohoda v niektorých oblastiach celkom nenaplnila návrhy, ktoré presadzovala Amnesty International. Aj napriek tomu je významným krokom vpred v oblasti firemnej zodpovednosti. Tento predpis poskytne nový dôležitý nástroj, ktorý ľuďom poškodeným činnosťou firiem umožní žiadať nápravu.

8.5 PRÁVA LGBTI+ ĽUDÍ

Hong Kong: Hongkonský odvolací súd rozhodol (čiastočne) v prospech aktivistu Jimmyho Shama. Ten sa od roku 2018 usiluje o uznanie svojho manželstva uzavretého v zahraničí. Rozhodnutie, ktorému predchádzala masívna kampaň Amnesty International, bolo dôležitým krokom vpred a momentom nádeje pre hongkonskú komunitu LGBTI+ ľudí, ktorým boli dlho upierané ľudské práva v dôsledku zastaraných a diskriminačných zákonov.

Thajsko: Thajský parlament dňa 21. decembra predložil návrhy zákonov, ktorých cieľom je uznať manželstvá osôb rovnakého pohlavia. Navrhol ich kabinet, opozičná strana Move Forward a organizácie občianskej spoločnosti. Ak parlament zákony prijme, manželstvá osôb rovnakého pohlavia budú v Thajsku legálne. Návrhy zákonov musia prejsť viacerými čítaniami a fázami schvaľovania, kým sa stanú zákonmi. Kedy tieto fázy nastanú, zatiaľ nie je jasné.

8.6 ĽUDSKÉ PRÁVA A TECHNOLÓGIE

Globálne: Amnesty International podnikla rozsiahle vyšetovanie zneužívania špiónážneho softvéru Predator, ktorý vyvinula a predávala aliancia Intellexa. Podľa zistení organizácie bol softvér použitý na útoky proti občianskej spoločnosti, novinárom, političkám a akademikom v Európskej únii, USA aj Ázii. Terčmi špiónáže sa stali aj predstavitelia OSN, senátor a kongresman v USA a dokonca aj predsedovia Európskeho parlamentu či vysokí štátni predstavitelia Taiwanu. Vyšetovanie je súčasťou projektu „Predator Files“, ktoré Amnesty International uskutočnila v spolupráci s mediálnou sieťou European Investigative Collaborations, médiami Mediapart a Der Spiegel. Od uverejnenia správy experti OSN aj poslankyne Európskeho parlamentu opakovane vyzvali EÚ na ďalšie vyšetovanie, prísnejšie kontroly vývozu a celosvetový zákaz používania a distribúcie vysoko invazívneho špiónážneho softvéru. Vlády jednotlivých štátov

podnikli kroky na vyšetrenie spoločnosti Intellexa a zavedenie prísnejších predpisov týkajúcich sa používania a šírenia špionážneho softvéru. Poslanci a poslankyne Európskeho parlamentu tiež prijali uznesenie, v ktorom kritizujú nedostatok nadväzujúcich opatrení v súvislosti s návrhmi parlamentu na obmedzenie zneužívania špionážneho softvéru.

9. FUNDRAISING

V roku 2023 sa nám v rámci fundraisingu podarilo prekonať predchádzajúci rok 2022, ktorý bol doposiaľ naším najlepším, pokiaľ ide o získavanie finančných zdrojov od našich podporovateľov a podporovateľiek. December 2023 sme uzatvárali s počtom 1076 pravidelných darcov a darkýň, čo je nárast o 276 oproti koncu roka 2022.

Celkovo nás v roku 2023 podporilo finančne (pravidelne, nepravidelne, jednorazovo) až 1833 darcov a darkýň, ktorí nám poslali viac ako 12 000 darov. Dokopy sa nám teda podarilo vyzbierať viac ako 106 000 eur z individuálnych darov.

Naším najdôležitejším fundraisingovým nástrojom zostal aj v roku 2023 telefundraising. Naš interný tím telefunderaiseriek a telefunderaiserov počas celého roka dokazoval, že na Slovensku je veľa ľudí, ktorí sú ochotní finančne podporovať našu prácu. Využívali sme aj iné nástroje fundraisingu, napríklad digitálny fundraising, ale jeho výsledky zatiaľ zostávajú relatívne marginálne, podobne ako náš príjem z 2%.

V roku 2023 pokračovalo naše zapojenie do *Fondu na rozvoj fundraisingu Amnesty International*, ktorý nám umožňuje intenzívne spolupracovať s našim kolegovstvom, expertami a expertkami na fundraising z celého sveta. Ich podpora a rady boli aj v uplynulom roku pre nás mimoriadne užitočné pri rozvoji nášho fundraisingu na Slovensku.

Príjem z fundraisingu a jeho rast nám umožňujú rok čo rok robiť viac pre obranu ľudských práv na Slovensku aj vo svete. Môžeme urobiť viac vzdelávacích workshopov na školách, podniknúť viac výskumných ciest, môžeme viac investovať do komunikačných, osvetových či mobilizačných aktivít na obranu ľudských práv. A mnoho ďalšieho.

A to len vďaka pravidelným darcom a darkyniam. Preto, ak ešte nedarujete pravidelne, zväžte, prosím, túto možnosť aj vy.

10. FINANČNÁ SPRÁVA

Amnesty International je členská organizácia financovaná prevažne z príspevkov individuálnych darcov a darkýň (85 % celkových príjmov). Aby si Amnesty International zachovala svoju nezávislosť, neprijíma na svoje kampane finančné prostriedky od vlád, s výnimkou projektov zameraných na vzdelávanie k ľudským právam.

Keďže sa Amnesty International pri svojej činnosti riadi princípmi transparentnosti a efektívnosti, vykonáva každoročne kontrolu zaobchádzania s financiami prostredníctvom nezávislého auditu. Audit účtovej závierky Amnesty International Slovensko zrealizovala v dňoch 26. – 30. januára 2024 audítorská spoločnosť NB Consult, s.r.o.

Audítorská spoločnosť vydala Správu nezávislého audítora k účtovnej závierke a Dodatok správy nezávislého audítora k Výročnej správe, ktoré sú na nahliadnutie v sídle Amnesty International Slovensko a na našom webe www.amnesty.sk.

VÝROK AUDÍTORA

Audítorská spoločnosť NB Consult, s.r.o., so sídlom Horná 14199/101, 974 01 Banská Bystrica, Licencia UDVA č. 410, vydala nepodmienený výrok audítora o tom, že účtovná uzávierka vo všetkých významných súvislostiach poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie občianskeho združenia Amnesty International Slovensko k 31. decembru 2023 a výsledku jeho hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu v súlade so zákonom o účtovníctve.

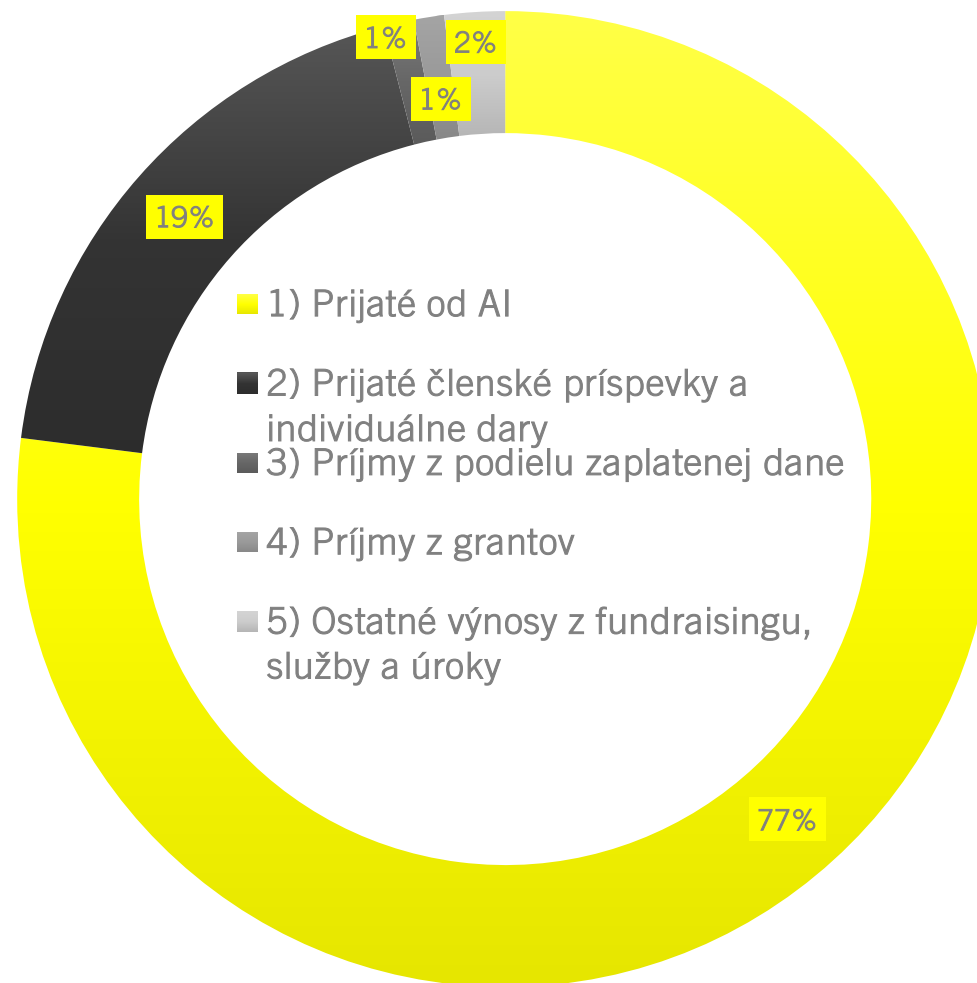
11. PREHĽAD VÝNOSOV A NÁKLADOV V ROKU 2023

Výnosy	(v EUR)
Príspevky od Amnesty International	402 450.77
Prijaté členské príspevky a individuálne dary	101 946.30
Príjmy z podielu zaplatenej dane	3455.68
Príjmy z grantov	7636.06
Ostatné výnosy z fundraisingu, služby a úroky	9801.74
Výnosy spolu	525 291

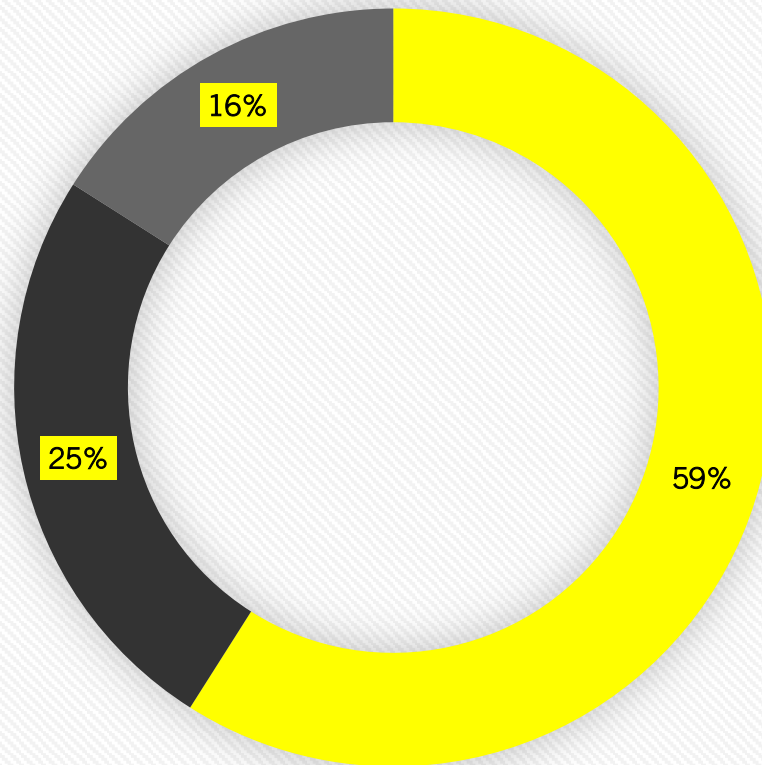
Náklady	(v EUR)
Výdavky na projekty	300 806.07
Náklady na fundraising	123 807.90
Služby a vybavenie kancelárie	82 620.05
Náklady spolu	507 234
Výsledok hospodárenia za rok 2023	18 057

Porovnanie rokov (v EUR)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Výnosy spolu	176 699	214 346	242 186	286 407	408 390	525 291
z toho prijaté z AI	88 000	89 674	102 222	124 254	240 789	402 451
Náklady spolu	164 489	221 384	235 970	296 661	409 031	507 234
Výsledok hospodárenia	12 210	-7 038	6216	-10 253	-641	18057

Výnosy 2023

Náklady 2023

■ 1) Výdavky na projekty ■ 2) Náklady na fundraising ■ 3) Služby a vybavenie kancelárie

PRIDAJTE SA K AMNESTY INTERNATIONAL

Ďakujeme celej našej členskej základni, aktivistkám a aktivistom, stážistom a stážistkám, dobrovoľníctvu a podporovateľstvu za to, že sa rozhodli podporiť činnosť Amnesty International Slovensko, či už aktivisticky, finančne, alebo dobrovoľníckou činnosťou. Vaša podpora nám umožňuje naďalej pokračovať v práci v prospech ľudských práv. Pridajte sa k nám a bojujte s nami za dodržiavanie ľudských práv. Ak sa nás rozhodnete podporiť finančným darom, môžete to urobiť na www.amnesty.sk/podporte-nas/. Prípadne nás kontaktujte na amnesty@amnesty.sk. Váš dar použijeme na výskum, vedenie kampaní a vzdelávanie k ľudským právam, a to v súlade s princípmi zodpovednosti, efektívnosti a transparentnosti.

AMNESTY INTERNATIONAL JE CELOSVETOVÉ HNUTIE, VIAC AKO 10 MILIÓNOV ĽUDÍ, KTORÍ BRÁNIA ĽUDSKÉ PRÁVA PO CELOM SVETE.

Ako sme vznikli? V roku 1960 čítal londýnsky právnik Peter Benenson o portugalských študentoch, ktorých uväznili len za to, že si pripíjali na slobodu. Na základe tejto udalosti zahájil v novinách London Observer jednoročnú kampaň „Zabudnutí väzni – Výzva na amnestiu 1961“. Výzva požadovala prepustenie všetkých ľudí uväznených na základe ich etnického pôvodu alebo za nenásilné vyjadrenie viery či presvedčenia. Benenson nazval týchto ľudí „väzni a väzenkyne svedomia“. Akciou chcel povzbudiť ľudí, aby písali listy vládnym predstaviteľom a predstaviteľkám do krajín, v ktorých zadržovali väzňov a väzenkyne svedomia, a požadovali ich prepustenie. Kampaň sa enormne rozrástla, rozšírila do rôznych krajín a **koncom roka 1961 bola založená organizácia Amnesty International.**

KONTAKT

amnesty@amnesty.sk

+421(0)

SOCIÁLNE MÉDIÁ

[www.facebook.com/
AmnestyInternationalSlovakia](https://www.facebook.com/AmnestyInternationalSlovakia)

[www.instagram.com/
amnesty_international_slovakia/](https://www.instagram.com/amnesty_international_slovakia/)